

ISSN 2738-0343

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ

ОРГАНА

ОДЕЉЕЊЕ ЗА ИНФОРМАЦИОНО-ДОКУМЕНТАЦИОНЕ И

БИБЛИОТЕЧКЕ ПОСЛОВЕ

ИНФОРМАТИВНИ БИЛТЕН

БРОЈ 7

2026

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове Управе за заједничке послове републичких органа већ више од тридесет година једном месечно објављује Информативни билтен, којим обавештава кориснике о обновљеном информационо-документационом и библиотечком фонду.

Обавештавамо кориснике да БАЗИ ПРАВНИХ ПРОПИСА Одељења за информационо-документационе и библиотечке послове Управе, која је дневно ажурна и притом бесплатна, могу приступити путем следеће интернет адресе:
<http://bpp.uzzpro.gov.rs>

Из наше базе која садржи преко 160.000 прописа и преко пола милиона скенираних страна службених гласила, за свега неколико минута може се добити како важећи тако и неважећи пропис, у штампаној верзији или електронском поштом, као што се може добити и телефонским путем свака информација о статусу траженог прописа.

БИЛТЕНИ у електронском облику могу се преузети на адреси:
<https://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-bilteni.html>

Целокупан библиотечки фонд може се погледати на адреси:
<http://biblis.uzzpro.gov.rs>

Дигитална библиотека налази се на адреси:
<https://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За коришћење целокупног фонда, као и за информације о правним прописима објављеним у службеним гласилима, корисници се могу обратити Одељењу:

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

Управа за заједничке послове републичких органа

Немањина бр. 22–26

Београд

Телефон: 3616-296; 363-1620; лок. 1620

biblioteka@uzzpro.gov.rs

САДРЖАЈ

1. Преглед одабраних правних прописа објављених у службеним гласилима Републике Србије, Аутономне Покрајине Војводине и Града Београда
2. Списак претплата на службена гласила и часописе за потребе библиотеке Управе у 2026. години
3. Преглед садржаја нових бројева часописа
4. Преглед старих публикација
5. Преглед допуњених наслова у Дигиталној библиотеци
6. Преглед нових књига
7. Листа најчитанијих књига

**ПРЕГЛЕД ОДАБРАНИХ ПРАВНИХ ПРОПИСА
ОБЈАВЉЕНИХ У СЛУЖБЕНИМ ГЛАСИЛИМА РЕПУБЛИКЕ
СРБИЈЕ, АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ И ГРАДА
БЕОГРАДА**

УСТАВНОПРАВНИ И ПОЛИТИЧКИ СИСТЕМ

Службени гласник Републике Србије

Указ о додели одликовања, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2026

Закон о оружју и муницији, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Закон о изменама и допунама Кривичног законика, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Закон о допунама Закона о Уставном суду, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Закон о изменама и допунама Закона о финансирању политичких активности, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Одлука о оснивању Координационог тела за праћење спровођења Акционог плана за остваривање права националних мањина за период 2026–2029. године, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Одлука о образовању Радног тела за координацију спровођења Националне стратегије за борбу против корупције за период од 2024. до 2028. године, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Одлука о утврђивању Националне контролне листе наоружања и војне опреме, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2026

Одлука о отварању Конзулата Републике Србије у Луксембургу, Велико Војводство Луксембург, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Одлуке о изменама и допунама Акционог плана за спровођење иницијативе Партнерство за отворену управу у

Републици Србији за период 2023–2027. године, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Закључак Владе Републике Србије о усвајању Стратешко-оперативног плана за примену Резолуције 1540 Савета безбедности Уједињених нација за период од 2026. до 2030. године, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

ФИНАНСИЈЕ И ПРИВРЕДА

Службени гласник Републике Србије

Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Аутентично тумачење одредбе члана 231а став 12. тачка 2) Закона о ваздушном саобраћају (Службени гласник РС бр. 73/10), Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Аутентично тумачење одредбе члана 18. тачка 4) Закона о електронским медијима (Службени гласник РС бр. 92/23), Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Уредба о измени и допунама Уредбе о бродским погонским машинама, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2026

Уредба о измени и допуни Уредбе о ограничењу висине цена деривата нафте, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2026

Уредба о утврђивању Годишњег програма мера за спровођење одгајивачког програма за 2026. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Уредба о утврђивању Програма финансирања пројеката од јавног интереса које реализују удружења са територија изразито недовољно развијених општина

(јединице локалне самоуправе из четврте групе) у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Уредба о изменама Уредбе о расподели подстицаја у пољопривреди и руралном развоју у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Уредба о условима и начину доделе и коришћења средстава за подстицање унапређења туристичког промета домаћих туриста на територији Републике Србије, Службени гласник Републике Србије бр. 68/2026

Уредба о географским зонама за системе беспилотних ваздухоплова, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Уредба о измени Уредбе о ванредној интервентној мери подршке произвођачима млека у праху, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Уредба о изменама Уредбе о утврђивању Програма управљања водама у 2026. години, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Одлука о измени Одлуке о привременој забрани извоза нафте и нафтних деривата, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2026

Одлука о изменама Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Одлука о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Одлука о изменама и допуни Одлуке о условима отварања и начину вођења девизних рачуна резидената, као и динарских и девизних рачуна нерезидената, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Одлука о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Одлука да се не спроводи поступак стратешке процене утицаја на животну средину за програм заштите земљишта Републике Србије за период од 2026. до 2032. године, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Одлука о утврђивању Националне контролне листе робе двоструке намене, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о одређивању централизованих јавних набавки добара и услуга које ће спроводити Управа за заједничке послове републичких органа, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о образовању Радне групе за припрему и организовање наградне игре, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о измени Одлуке о привременом смањењу износа акциза на деривате нафте из члана 9. став 1. тач. 1), 2) и 3) Закона о акцизама, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Одлука о измени Одлуке о привременој забрани извоза нафте и нафтних деривата, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Правилник о референтним вредностима емисија гасова са ефектом стаклене баште за производне процесе, односно активности у вези са порезом на емисије гасова са ефектом стаклене баште, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2026

Правилник о референтним вредностима емисија и подразумеваним вредностима емисија CO₂eq, Службени гласник Републике Србије бр. 62/2026

Правилник о основним елементима уговора између пољопривредног произвођача и прерађивача или откупљивача пољопривредних производа, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Правилник о општој методологији за процену ризика у информационо-комуникационим системима од посебног значаја, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Правилник о роковима и подацима које Управа царина доставља пореској управи у складу са Законом о порезу на увоз угљенично интензивних производа, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2026

Правилник о изменама и допуни Правилника о начину обрачунавања и плаћања акцизе, врсти, садржини и начину вођења евиденција, достављања података и подношења пореске пријаве, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о порезу на додату вредност, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о електронском фактурисању, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Упутство којим се ближе уређује значајна преговарачка моћ, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Упутство за заштиту података у поступцима утврђивања непоштене трговачке праксе, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Исправка Упутства којим се ближе уређује значајна преговарачка моћ, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Исправка Упутства којим се ближе уређују непоштене трговачке праксе,
Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Финансијски извештаји Народне банке Србије за годину завршену 31.
децембра 2025. године, Службени гласник Републике Србије бр. 59/2026

Стратегија заштите животне средине Републике Србије до 2033. године –
Зелена агенда за Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Акциони план за спровођење Стратегије управљања водама на територији
Републике Србије за 2026. годину, Службени гласник Републике Србије бр.
67/2026

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Допунског протокола уз Конвенцију о уговору за
међународни превоз робе друмом (CMR) о електронском товарном листу,
Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 6/2026

Меморандум о разумевању између Владе Републике Србије и Владе Републике
Анголе о сарадњи у области пољопривреде, Службени гласник Републике
Србије – Међународни уговори бр. 6/2026

Службени лист Аутономне Покрајине Војводине

Правилник о додели средстава за унапређење ловног туризма у АП Војводини
у 2026. години, Службени лист Аутономне Покрајине Војводине
бр. 36/2026

Службени лист Града Београда

Одлука о завршном рачуну буџета Града Београда за 2025. годину, Службени
лист Града Београда бр. 62/2026

Решење о допунама Решења о општим паркиралиштима, Службени лист Града Београда бр. 64/2026

Друге измене и допуне Програма уређивања и доделе грађевинског земљишта за 2026. годину, Службени лист Града Београда бр. 61/2026

РАДНИ ОДНОСИ, ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Службени гласник Републике Србије

Закон о родитељима неговатељима и неговатељима, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Уредба о изменама Уредбе о Плану мреже здравствених установа, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Одлука о промени назива Института за кардиоваскуларне болести „Дедиње”, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о изменама и допунама Одлуке о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Правилник о допуни Правилника о ценама здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Правилник о Номенклатури здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2026

Правилник о изменама Правилника о највишем износу накнада трошкова за медицинско-техничка помагала која се издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Правилник о изменама и допунама Правилника о ближим условима и начину спровођења програма укрштене донације бубрега између два или више парова, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2026

Правилник о изменама Правилника о садржају и облику обрасца пристанка живог даваоца људског органа и садржају обрасца опозива пристанка живог даваоца људског органа, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2026

Правилник о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања, Службени гласник Републике Србије бр. 70/2026

Правилник о Програму обавезне и препоручене имунизације становништва против одређених заразних болести за период од 2027. до 2029. године, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Правилник о размени података, докумената и обавештења коришћењем софтверског решења „е-Боловање – Послодавац”, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Упутство за оцењивање усклађености посебних случајева државне помоћи за запошљавање, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Наредба о предузимању мера за спречавање уношења заразне болести слинавка и шап – Foot and mouth disease у Републику Србију, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2026

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јуну 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 60/2026

Решење о утврђивању обрачунског износа просечне годишње зараде за осигуранике који остварују право у јулу 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Листа лекова који се издају без лекарског рецепта и који се могу рекламирати у средствима јавног информисања, Службени гласник Републике Србије бр. 67/2026

Акциони план за период од 2026. до 2028. године за спровођење стратегије за младе у Републици Србији у периоду од 2023. до 2030. године, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2026

Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори

Закон о потврђивању Опционог протокола уз Конвенцију о правима детета о поступку за притужбе, Службени гласник Републике Србије – Међународни уговори бр. 6/2026

ОБРАЗОВАЊЕ, НАУКА, КУЛТУРА И ФИЗИЧКА КУЛТУРА

Службени гласник Републике Србије

Закон о правном положају међународних спортских савеза са седиштем у Републици Србији, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Закон о изменама Закона о спречавању допинга у спорту, Службени гласник Републике Србије бр. 63/2026

Уредба о престанку важења Уредбе о измени Уредбе о нормативима и стандардима услова рада универзитета и факултета за делатности које се финансирају из буџета, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Уредба о престанку важења Уредбе о измени Уредбе о мерилима за утврђивање висине трошкова студија на вишим школама чији је оснивач Република, Службени гласник Републике Србије бр. 71/2026

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних, основних академских и интегрисаних академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за високошколске установе чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма основних струковних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за академије струковних студија чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Одлука о образовању Организационог и Извршног одбора УЕФА Европског првенства за играче до 21 године – UEFA EURO U21 2027, Службени гласник Републике Србије бр. 66/2026

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма мастер струковних и академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за универзитете и факултете чији је оснивач Република Србија у 2026/2027. години, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма мастер струковних студија који се финансирају из буџета Републике Србије за академије струковних студија чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Одлука о броју студената за упис у прву годину студијских програма докторских академских студија који се финансирају из буџета Републике Србије за универзитете и факултете чији је оснивач Република Србија у школској 2026/2027. години, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Правилник о допуни Правилника о стандардима образовних постигнућа за крај средњег образовања и васпитања, Службени гласник Републике Србије бр. 65/2026

Стручно упутство за спровођење уписа у прву годину студијских програма основних и интегрисаних студија на високошколским установама чији је оснивач Република Србија за школску 2026/2027. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 61/2026

Стручно упутство за спровођење уписа у прву годину студијских програма мастер и докторских студија на високошколским установама чији је оснивач Република Србија за школску 2026/2027. годину, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Решења о додели новчане награде за спортске резултате, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

РАЗНО

Службени гласник Републике Србије

Индекси потрошачких цена за јун 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 64/2026

Подаци о просечним зарадама и просечним зарадама без пореза и доприноса по запосленом, за мај 2026. године, Службени гласник Републике Србије бр. 69/2026

Службени лист Града Београда

Показатељ промене потрошачких цена у јуну 2026. године, Службени лист Града Београда бр. 65/2026

2

СПИСАК ПРЕТПЛАТА НА СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА И ЧАСОПИСЕ ЗА ПОТРЕБЕ БИБЛИОТЕКЕ УПРАВЕ У 2026. ГОДИНИ

СЛУЖБЕНА ГЛАСИЛА

1.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
2.	СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ – МЕЂУНАРОДНИ УГОВОРИ
3.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ АП ВОЈВОДИНЕ
4.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ ГРАДА БЕОГРАДА

СТРУЧНИ ЧАСОПИСИ

1.	КОРАЦИ: часопис за књижевност, уметност и културу
2.	ЛЕГЕ АРТИС: прописи у пракси

ОСТАЛЕ СЕРИЈСКЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ

1.	БИЛТЕН СУДСКЕ ПРАКСЕ ПРИВРЕДНИХ СУДОВА
2.	БИЛТЕН УСТАВНОГ СУДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

НОВИНЕ

1.	ДНЕВНА ШТАМПА
----	---------------

3

ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА НОВИХ БРОЈЕВА ЧАСОПИСА

ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

јул-август 2026 / двоброј 166-167

7-8/2026

Лоша пракса приликом реализације и измене уговора о јавним набавкама

- ▶ Трошкови грађанских поступака – дилеме и судска пракса – трећи део
- ▶ Штета од поплава у судској пракси
- ▶ Допринос оштећеног настанку штетног догађаја
- ▶ Улазак и боравак странаца у Србији
- ▶ Како су у прекршајном поступку заштићене жртве насиља у породици
- ▶ Правни основи за застаривање потраживања и отпис зарада запосленима
- ▶ Кривично дело полно узнемиравање
- ▶ Примена одредби Закона о привредним друштвима на правна лица која су основана у складу с другим законима
- ▶ Финансијске преваре и ризици који прате факторинг послове

У овом броју...

ЈАВНЕ НАБАВКЕ И БУЏЕТИ

- 4 Лоша пракса приликом реализације и измене уговора о јавним набавкама

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 9 Трошкови грађанских поступака – дилеме и судска пракса – трећи део
22 Штета од поплава у судској пракси
28 Допринос општећеног настанку штетног догађаја
33 Усвојење као облик заштите детета без родитељског старања

РАДНО ПРАВО

- 39 Правни основи за застаривање потраживања и отпис зарада запосленима
46 Улазак и боравак странаца у Србији
56 Преображај радног односа на одређено време у радни однос на неодређено време у судској пракси

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 69 Кривично дело полно узнемиравање
73 Како су у прекршајном поступку заштићене жртве насиља у породици

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 80 Примена одредби Закона о привредним друштвима на правна лица која су основана у складу с другим законима
85 Финансијске преваре и ризици који прате факторинг послове

РУБРИКЕ

- 93 Портал читалаца
99 Поводом Међународног дана донације органа
112 Кад језик пресуди: Форензичко-лингвистички поглед на језик реклама – родни стереотипи
119 Календар важења правних аката
122 Преглед прописа донетих између два броја

4

ПРЕГЛЕД СТАРИХ ПУБЛИКАЦИЈА

Излазећи у сусрет све израженијим захтевима корисника да пронађу одговор на специфична питања из професионалне праксе, кроз Информативни билтен континуирано ћемо упознавати своје читаоце са садржајима старих књига из богате ризнице библиотеке Управе. Наш фонд обухвата, између осталог, и вредне писане документе који, осим документационе, имају и научну и стручну вредност. Будући да су посреди књиге од историјског значаја, као и периодична издања и друге драгоцене библиотечке целине којима располажу постојећи фондови, овим путем настојали смо да проширимо лектиру свима онима који желе да се стручно усавршавају. Напомињемо да ове књиге (из којих дајемо само изводе) могу да се користе само у читаоници библиотеке Управе за заједничке послове републичких органа, а део фонда дигитализован је и доступан на адреси:

<http://www.uzzpro.gov.rs/biblioteka-digit.html>

За овај број издајамо:

- 1. Др Марија Илић Агапова: Јавне библиотеке (део четврти): Београд, 1934.**

У наредним бројевима Информативног билтена наставићемо са приказима тематски и жанровски разноврсних публикација нашег богатог фонда.

сти — зависи добрим делом успех и рад савремених дејјих јавних библиотека. У сваком случају, као што ћемо то и касније видети, у основне захтеве који се постављају дејјем библиотекару, *спада свестрано и што дубље познавање опште и домаће књижевности*. Само ће онај библиотекар моћи с успехом радити у дејјој библиотеци, који и сам познаје књиге за које жели пробудити дејји интерес.

ПРИПОВЕДАЧКИ ЧАСОВИ И ДРУГИ ОБЛИЦИ АКТИВНОГ РАДА У ЈАВНИМ ДЕЈЈИМ БИБЛИОТЕКАМА

Основна карактеристика модерних јавних библиотека састоји се у њиховој активности, настојању да заинтересују за књигу и пробуде љубав према њој и тамо где она није раније постојала. У томе циљу постоје разне методе рада које се из дана у дан све више усавршавају, дајући често ванредне резултате. Ова је активност од нарочитог значаја у дејјим јавним библиотекама, чији је задатак да од детињства припремају одушевљене читаче и љубитеље добрих књига. Од познатих метода највише се истичу *приповедачки часови*.

Приповедачка уметност постоји од како постоји људско друштво. Чим се човек почео удруживати, јавља се прича као најстарија уметност, чији је задатак да разоноди и предочи слушаоцима слике што их ствара фантазија приповедачева, задах-

нута првобитном мистеријом живота, тајном природе и људских осећаја, јуначким делима и подвизима народних хероја. У најлепше слике из живота примитивног човека спада слика људи окупљених око ватре, где седе слушајући бесконачна причања својих приповедача. Као што је приповедање одувек била душевна потреба, тако је човек одувек радо слушао. Из старог је века уметност приповедања прешла у средњи век доживљујући баш у том веку доба свог највећег цветања. Немачки минизенгери, француски трубадури и трувери преносили су ову уметност из једног места у друго измишљајући и стварајући нове песме и приче, или допуњујући благо које су наследили из прошлости. Име чувеног минизенгера Валтера фон дер Фогелвајд, ирског барда Бријана оф Ферменах, као и имена многих трубадура и трувера остала су забележена златним словима. Песници и приповедачи били су у средњем веку скоро једини људи, који су се слободно кретали.. На старим турнирима приповедачи су били најомиљенији гости; њихови заштитници били су владари и највише племство. Katherine Dunlap Cather, професор катедре уметничког приповедања на универзитету у Калифорнији, истиче велику улогу и сугестивну моћ приповедања у покрету за ослобођење Христовог гроба. Као симболична фигура читавог овог покрета уздиже се лик великог проповедника Петра Пустинца (Еремит). „Одувек је приповедач“ — вели г-ђа Денлеп — „био знаменита личност коју су примали и стари и млади. Поздрављали су га као носиоца младости,

пророка — Његове приче биле су сезам који отвара врата престолу, његов одлазак био је извор жалости. Стари приповедачи били су песници и сањари који су гледали на живот визионарским очима“ Велика уметница у области приповедања Сара Кон Брајент — Miss Sara Cone Bryant — говори о овој методи рада сличним речима.

Прва збирка народних прича објављена је 1550 године у Венецији. Њу је саставио Талијан Страпарола. Другу је збирку објавио у Напуљу 1637 Ђамбатиста Базиле под називом Ил Тампероне. Крајем 17 века појавила се дивна књига народних прича у обради француског књижевника Шарла Перо. Уметност приповедања цветала је до краја средњег века. Нови век поставио је цео друштвени живот на друге основе; грчким аедима, који су играли тако велику улогу у стварању Илијаде и Одисеје, интерпретима историјских легенда који су створили Геста Романорум, француским труверима, бретонским бардима, минизенгерима — свим овим великим приповедачима, наследницима генерација номадских приповедача „чији се постанак губи у тами времена“ — нестаје траг, приповедање као друштвена разонода ишчежава, али не нестаје *већ понире*, да се касније поновно појави у време, које иначе изгледа најмање подесно за ову уметност. Данас је стара уметност поновно оживела, и, задахнута новим духом, ушла у библиотеке, да њеним најмлађим читаоцима буди интерес и љубав према књизи и уметности, да ту буде велики извор вечите радости! Уметност је нашла пут до библиотека у вези с развојем нове педагогије, по-

јавом дечје психологије и дечје књижевности, које су указале на ову уметност, као једно од врло моћних средстава за васпитање. Од разлога који највише потпомажу овакав рад, истичу се на првом месту интереси интелектуалне и духовне културе, потреба за ширење научних истина и моралних теорија, у исто време и чињеница, да је прича у првом реду уметничко дело и да је њена главна улога на подручју уметности, дакле, да буде извор радости, да ствара радост, да, задовољавајући осећај према лепоти, у исто време упуту душу новим спознајама и доведе до складног развоја. Ниједан се дечји библиотекар не би данас у свом раду могао одрећи ове уметности, која у толикој мери доприноси стварању поверења између деце и библиотекара, стварању навике концентрације и фиксирања пажње.

Поређујући гласно читање и приповедачку уметност, лако је запазити, да читање никад не може бити тако савршено, никад тако непосредно утицати као приповедање. Читањем читалац је везан за књигу, за текст, његове очи нису слободне, нема могућности да у довољној мери прати дејство текста на слушаоца; приповедач није ничим везан: он се диже или седа, слободно може да надзирава своје слушаоце, да се у целости држи текста или да га мења, може да се служи рукама, очима и гласом, да би допринео општем утиску. Добро састављен и изведен час прича утиче на општи развој интелектуалних дечјих склоности, повећава интерес према школским предметима, историји, географији; према музици и скулптури, ако је у причи

на згодан начин изнет живот музичара, скулптора и сликара. Свака испричана прича подједно удвостручује интерес према оригиналном тексту, према самој књизи која је служила за обраду прича.

Али, приповедање је уметност, па су потребна разна својства и особине, да би се постигао успех. У првом реду потребан је урођен таленат као и за сваку другу уметност, али ни таленат сам није довољан, потребно је умети изабрати подесне приче и познавати технику и методику приповедања.

У избору прича не сме се заборавити основно правило дечје психологије, да дете од рођења до потпуне зрелости пролази кроз неколико ступњева духовног развоја од којих зависи његово интересовање; да децу од 6, 8, 10 и 14 година не занимају исте ствари. Поменути стручњак за уметничко приповедање у библиотекама, г-ђа Денлеп, дели детињство, обзиром на дечју заинтересованост према појединим темама, на четири главна периода:

1. ритмички	3— 6
2. имагинарни	6— 8
3. херојски	8—12
4. романтични	12—14

Дете од 3 до 6 година интересује се у првом реду за звукове које познаје, за звукове и ритам уопште. Зато овом добу одговарају кратке приче и песмице из живота деце, животиња и осталог из детиње околине. Обзиром на дечју љубав према ритму, нарочиту пажњу треба обратити на понављање, т. зв. репетитивни елеменат, о чему ћемо касније говорити.

У имагинарном периоду дечјег живота, кад оно прелази у свет маштања, чудеса, или како вели г-ђа Денлеп „of make believe“, интересује га и привлачи све оно што је ван обичног круга, воли да се замишља нечим другим, да претставља старијег брата, сестру или мајку. Овом дечјем добу највише одговарају легенде и приче, Грим и Перо, Хиљада и једна ноћ. По згодној паралели дете се у овом добу упоређује с номадским људима из доба кад су се, седећи око ватре, задовољавали да дубоко у ноћ слушају приче својих угледних људи о најчудноватијим догађајима и стварима. Г-ђа Денлеп, заузимајући се за бајке, истиче сасвим оправдано, да се брижно морају избећи сва она места, која би могла лоше деловати на извесне инстинкте и рђаве склоности, или умањити значај ауторитета и идеала, нарочито родитеља.

Херојски период води дете путем авантура. То је доба кад га највише привлачи физичка снага, кад су му идеал Самсон и Херкулес, Робин Худ, Ролан и Оливер, Карло Велики, Бајар, Сид, Краљевић Марко и Милош Обилић. Остајући код свога упоређења с номадским човеком, г-ђа Денлеп каже, да се у дечјој души у овом периоду врши онај исти психички прелом који примитивног човека нагони да напушта ватру свог племена, јер се у њему буди тежња да дозна што се налази иза познатих му граница..

У романтичном периоду игра највећу улогу осећај који стоји у вези са сексуалним сазревањем детета. То је доба романтике, доба кад се нарочито развија и осећа потреба за оним што је лепо.

Добро одабран програм за час прича, може много допринети да се учврсти прави књижевни укус у избору литературе која претставља границу између дечје и опште књижевности. Г-ђа Денлеп нарочито препоручује за ово доба причу о Тристану и Изолди, Ланцелоту и Елаини, о Артуровој смрти, Јованки Орлеанки, Флоренси Најтингел и приче о великим приповедачима и о животу на средњевековним дворовима.

У изграђивању прича треба нарочито имати у виду, да је приповедање *стваралачка* уметност, да лице које прича ствара уметничко дело, да ће — у колико је његово причање ближе идеалним захтевима уметности — успех бити већи.

Сваки дечји библиотекар није од природе обдарен приповедачким даром; таленат не зависи од човекове воље. *Таленат и није везан за нарочита правила; он правила сам ствара.* Али, истрајним радом и настојањем, темељитим познавањем дечје књижевности и дечје психологије и основних правила приповедачке уметности — може и онај библиотекар који није од природе обдарен талентом генијалне приповедачице дивних арапских прича — 1001 ноћ —, Шехерезаде, постићи високи степен уметничког ефекта.

Међу главне моменте на које треба обратити нарочиту пажњу истичу се: глас, држање, језик и темељно владање материјалом који се износи.

Човек памти пријатан, топао и нежан глас, као што памти лепе покрете, леп израз лица, лепо држање. Ко је господар свога гласа и зна његову вредност, постиже већ самим тим пола успеха. Глас

којим приповедач не влада, пискутав, слаб, или одвећ јак, који не изражава ниансе појединих душевних стања, кроз које приповедач у вези с причом пролази — мора бити исправљен; језик мора бити чист и правилан, јер је сваки час прича у исто време и час правилног језика, доброг и лепог начина изражавања. Зато се и захтева, да приповедач располаже великим бројем речи (т. зв. *coria verborum*). Не сме се служити узречицама, које кваре стил приповедања, дисхармонично и немусикално делују на слух одајући и показивајући у исто време, да библиотекар није у довољној мери обрадио своју тему. Темељито познавање језика и савршенство стила стиче се постепено — читањем, образовањем и самообразовањем.

Држање мора бити естетично, скромно, наравно, без нарочитог гестикулирања и позе. Али, и ова својства не би била довољна, ако приповедач не влада материјалом који жели изнети пред слушаоце. Приповедач, који жели с успехом и с уметничким ефектом изнети причу, мора је у првом реду сам добро познавати, мора знати што може изоставити, а што мора додати оригиналном тексту. Као што глумац не може играти све улоге, исто тако и приповедач не може с успехом причати сваку причу. Оно, што не одговара његовој природи, не сме узимати. У томе је сличност између глумца и приповедача. Док глумац тежи да пажњу својих гледалаца сконцентрише на себи, на својој личности, приповедач напротив мора ишчезнути док приповеда. Место њега пред очима слушалаца морају стајати лица из приче!

Да би приповедач имао могућност, да види сва децја лица, важно је питање, како слушаоци седе за време часа. Најбоље је ако су седишта распоређена у полукругу. — „Деца су нам само онда психички близу, ако су и физички близу.“

Ево шта о томе каже познати практичар и теоретичар ове уметности, већ споменута Сара Кон Брајент: — „Да се добро приповеда треба у првом реду познавати причу, јер нико не може говорити о ономе што не познаје, даље пазити на то, да се у причању не изгуби њена карактеристика, лична физиономија, хумористична, патетична или поучна страна. Да се никад не причају приче које самом приповедачу ништа не кажу, да не износи типове које не може добро описати. За познавање приче потребна је асимилација, а не меморизација. Приповедач мора причу најпре сам себи испричати неколико пута гласно, замишљајући да је пред слушаоцима. За време часова приповедања деца морају седети у полукругу и то тако да и приповедач види њих и они приповедача. Деца морају бити физички приближена, да се осећају психички приближени. У приповедању мора се заборавити своја личност и у целости унети у причу, одмах прећи у срце акције — не заустављајући се на детаљима. Приповедач сам мора видети оно што прича, модулирати глас и гестикулирати, ако му то лежи у нарави, али не сме играти као да је он аутор. Невидљиво, а ипак видљиво, морају играти лица из приче, која се издавају из приповедачевих уста и заклањају

га“... Дакле, то је, у главном, оно што смо већ навели.

Ако приповедач запази, да неко разговара, да се смеје за време часа прича, он ради тога не сме прекинути причу, мора прећи преко тога, јер ће прича на крају заинтересовати и најнемирније дете! Кад би деца до краја остала немирна, значило би, да прича није добро одабрана, или да није занимљива — у колико се не тиче болесног детета.

У вези с овим, поставља се питање: каквим особинама мора располагати сама прича, да се с успехом може узети у програм?! Анализујући поједине најуспелије приче, долази се до ових закључака:

- 1 брзина акције, да се увек нешто догађа,
- 2 у часу прича за малу децу репетитивни елемент, т. ј. понављање извесних реченица,
- 3 једноставност обојена мистеријом,

Како је често потребно, да се извесна прича: скрати, продужи, измени, треба се држати правила, која се углавном састоје у томе, да се у скраћивању изоставе: непотребне особе, описи споредних догађаја; у проширивању: да се у свему задржи логичан развој, јединствен стил и добро припремљен завршетак.

Колико је тешко добро приповедати видимо у свакодневном животу; често и најспособнији људи тешко формулишу своје мисли, а за децу по школама, било основним или средњим, већ само одговарање научених лекција претставља право мучење. Држећи се старог познатог принципа, да се

велика дела и велики резултати могу постићи само великим трудом, угледајући се на писца који по неколико пута исправља свој текст; музичара, уметника уопште, који дају своје дело из руку тек онда, кад су постигли савршену форму: звукова и облика, — библиотекар мора пре него што изађе пред своје слушаоце, да сам себи неколико пута исприповеда одабране приче. То ће му дати могућност, да на време запази и исправи све погрешке.

Споменули смо, да згодно одабрана и добро испричана прича може развити љубав према уметности, музици, скулптури и сликарству. Сваки, и најбогатији, може запасти у најтежу материјалну беду, али човек чија је душа богата, који познаје уметност, лакше ће сносити своју невољу. Заиста се крије дубока истина у реченици индијског песника, да је онај, који је пронашао лепу мисао или компоновао лепу мелодију, дао свету веће благо него онај ко је пронашао најлепши и најскупочији дијамант. Да прича послужи развијању љубави према уметности, мора, како смо споменули, обрађивати живот уметника и у исто време бити пропраћена уметничким пројекцијама и извођењем појединих музичких комада.

Нарочита је особина извесних прича и књига дечје књижевности, њихова лака *драматизација*. — Како деца воле овакве приче и позоришну игру уопште, која много доприноси њиховом душевном развоју, мора сваки приповедач у свом „репертоару“ имати извешан број прича које се лако драматизују. Приповедач ће се у приповедању

трудити да прича задржи ту своју особину, тако да слушаоци сами осете потребу и жељу да играју. Приповедач, ако је добар психолог, може према изразу лица својих слушаалаца лако одредити какву улогу треба доделити ком детету. Без великих декорација и великих припрема, одмах на часу приче, одиграће се „комад“. Међу приче које нарочито обилују моментима згодним за драматизацију спадају и омиљене дечје приче: Црвенкапа, Коза и седам јарића, Мачак у чизмама, Пепељуга. Довољно је, да библиотекар има при руци кошарицу и црвену капицу, па да игра започне...

Ради карактеристике, навешћемо, из Приручника за дечју литературу енглеског стручњака В. Т. Филда — извод из избора књига иностране дечје књижевности које он препоручује као нарочито подесне за час прича.

1. За децу од 2—3 године — књиге — слике — уопште;

2. за децу од 3—4 године — Франс Анатол, Дечаци и девојчице;

3. за децу од 4—5 година — Библијске приче, Езоп, Линдсеј, Мод (Мајчине приче);

4. за децу од 5—6 година — Грим, Киплинг, Метрлинк (Плава птица у преради);

5. за децу од 6—7 година — Андерсен, Бајке, Ла Фонтен, Басне;

6. за децу од 7—8 година — Лонгфело, Хијавата; Карол, Алиса у земљи чудеса; Колоди, Пинокио; Спири Јохана, Хеиди;

7. за децу од 8—9 година — Библија; Дефо,

Робинзон; Арапске приче, 1001 ноћ; Бернет, Мали Лорд; Барије, Петар Пан;

8. за децу од 9—11 година — Лагерлеф Селма;

9. за децу од 10—11 година — Шекспир, Сан летње ноћи; Хомер; Метерлинк, Живот пчела; Алкот, Мале жене;

10. за децу од 11—14 година — Виргил; Шекспир, Кориолан, Јулије Цезар; Сервантес; Дикенс, Божићна прича; Скот Валтер, Чосер.

Да приповедач својом причом постигне жељени успех, мора, осим свега што смо навели, имати у виду, да свака прича тражи и исцрпно познавање: крајева, живота, обичаја и људи о којима се говори; да се он за своју причу, према тачној примедби госпође Денлеп, мора исто онако снабдети општим знањем о свему, што се на ту причу односи, као што то ради глумац или глумица, кад желе с успехом играти неку страну улогу.

*

* *

Поред часа прича, као посебна метода рада у ширењу љубави према књизи, истичу се, у раду с млађим читаоцима, т. зв. *Часови књига books hours*, — који се у толико разликују од часа прича, што се за подлогу овога рада не узимају приче као заокругљена целина, већ фрагменти прича, т. ј. књига. Библиотекар сваки пут одабере извештан број књига, обради најзанимљивија и најзначајнија места, и онда, на часу, говори о тим књигама и њиховим ауторима уопште; да би што више деловао на децу у том правцу, да би они касније прочитали све те књиге, он им прича поје-

дина најинтересантнија места, прекидајући причање на згодном драматском заплету.

Специјално место у сваком активном раду библиотека морају заузети *Библиотекарски часови*. У низу згодно и занимљиво састављених предавања, библиотекар тумачи деци постанак и развој библиотека, књиге, писмености, дужности доброг читаоца, говори о активним методама рада у којима могу учествовати и сама деца. Између осталог, могу се одабрати ове теме:

1. *Шта је књига и библиотека*. — Општи моменти;
2. *Како треба поступати с књигом*. — Ово ће предавање обухватити све оно што се односи на правилан поступак с књигом, нпр. да треба прати руке пре него узмемо књигу, да се по књизи не сме шарати, да се књиге не смеју пресавијати и т. д.;
3. *Хигијена читања* — Библиотекар ће растумачити читаоцима зашто не ваља читати књиге с малим словима, на ком растојању треба држати књигу и слична питања;
4. *Елементи и врста књига* — штампа, слике, текст и наслов, аутор, издавач, плакете, брошуре;
5. *Анализа књиге* — Постављају се питања у чему је заплет књиге, у чем су њени недостаци, која су најлепша места, да ли је аутор познат читаоцу, шта је од њега још читао и која је књига боља;
6. *Служење приручним делима* — Објасниће се

значај и сврха приручних дела, нарочито енциклопедија;

7. *Историја књиге* — Овамо спада све што се односи на развој књиге, писмености, материјала за писање, штампе;
8. *Пријатељи библиотека.* — На овом ће се часу слушаоци упознати с именима људи заслужних за развој библиотекарства, нарочито с именом великог филантропа Карнегија који заузима прво место међу заштитницима књига и библиотека. (Као сиромашно радничко дете, он је ради зараде у првој половини прошлог века оставио своју домовину Шкотску и одселио се у Америку, у Питсбург. Ту је, са неколико својих другова, наишао на племенитог пуковника Андерсона, који им је из своје личне библиотека давао на читање лепе дечје књиге. Кад је одрастао, и кад је касније стекао своје баснословно богатство, Карнеги, који је написао чувено Евангелије богаташа, сећајући се свог детињства, улоге коју је књига у том иначе тужном детињству одиграла, дао је огроман део богатства на подизање јавних библиотека, посвећујући велику пажњу дечјим библиотекама уопште, а нарочито дечјим библиотекама на селу);
9. *Новине, њихов постанак и развој.* — Све што стоји у вези с новинама занима децу у највећој мери. Нарочито их занима питање унутрашње организације новинских редакција и питање сарадничке одговорности и улоге.

Од других метода рада, које су, у главном, познате и у раду с одраслим читаоцима, треба навести:

1. конкурс за најбољу књигу,
2. конкурс за најбољег читаоца,
3. рад у кружоцима,
4. приређивања изложба на тему,
5. рад на новинама библиотеке.

Конкурс за најбољу књигу састоји се у томе, да читаоци, који желе учествовати на конкурс, у извесном року означе које им се књиге највише допадају. Кад библиотекар добије довољан број одговора, одређује се дан „суђења“. Сваки учесник брани пријављену књигу; чија књига добије највише гласова, тај добија награду.

Конкурс за најбољег читаоца је наличје конкурса за најбољу књигу. Гласове не добија књига, већ онај ко је о књигама, које су постављене на конкурс, — дао најбољу критику.

Рад у кружоцима претставља читав низ врло корисних радња на пољу пропаганде књиге и читања. Кружоци могу бити разни: читалачки, новинарски, позоришни. Чланови читалачког кружока сарађују с библиотекарском у попуњавању библиотеке новим књигама, доносе оцену сваке нове књиге и дају мишљење, да ли је корисна за библиотеку; чланови новинарског кружока развијају нарочиту акцију у издавању Зидних новина, које се могу састављати из оригиналних прилога, или од изрезака из општих новина.

Приређивање изложби на извесну тему нарочито је развијено у француским дечјим библиотека-

ма. Библиотекар, или неко од деце, постави извесну интересантну тему или актуелно питање, а приређивач одабира литерарни и илустровани материјал, који служи за расветљивање постављеног питања и обраду теме.

*

* *

Свака метода рада добија пуну вредност тек онда, кад се стварно примени; неке методе неће у свакој средини дати једнаке резултате, негде ће се морати изменити и нарочито подесити према приликама, али ће, свакако, сваки труд, у који је уложена љубав и разумевање, пре или после, донети плод, богат плод, који се огледа на пољу духовног развоја читалаца и њихове све веће љубави према књизи, која је главно оруђе савременог културног човека.

БИБЛИОТЕКАРИ ЈАВНИХ БИБЛИОТЕКА И БИБЛИОТЕКАРСКА УДРУЖЕЊА

Еволуција и изграђивање појединих типова библиотека постављају и пред њихове библиотекарe одређене задатке. Типизирање савремених библиотека, које се углавном може свести на научне и на јавне библиотеке, дало је у исто време и два типа библиотекара: библиотекарe научних библиотека и библиотекарe јавних библиотека.

Заустављајући се на библиотекарима савремених јавних библиотека, запажамо и на овом пољу два чисто засебна типа: *библиотекарe одраслих*

читалаца и дечје библиотекарe. Задатак је и једног и другог, да организују и воде библиотеку, да врше сав онај посао, који смо напред изложили у поглављу о уређењу јавних библиотека, али сваки на свом пољу рада, које је опредељено интересима и потребама читалаца библиотеке. Специјалне потребе читалаца јавних библиотека опредељују у исто време каквим интелектуалним и психичким својствима мора располагати библиотекар одраслих читалаца, а каквим дечји библиотекар!

Библиотека је, како смо видели, организам, који треба створити, чији живот зависи од правилне примене одређених техничких принципа и метода рада. Поред опште заједничке професионалне спреме и једног и другог библиотекара јавне библиотеке, потребна је и одређена специјализација, и посебне природне склоности, „природна опредељеност“, сваког библиотекара за његов посебан делокруг рада у јавној библиотеци.

Не само материјална потреба, већ и потреба активности, рада, која је исто тако усађена у човечју душу, као и остале више потребе, делују, да се човек креће, тражи рада, настојећи, да га нађе баш на оном пољу које највише одговара његовим природним склоностима. Те природне склоности делују, да се људи одлучују било за један или други факултет, на један или други занат. Свака принуда у овом правцу делује штетно не само на дотично лице, већ и на позив који се врши, јер га човек не врши с вољом, довољним разумевањем и љубављу, који су услови успеха.

Ако је игде потребан „прави човек на правом месту“, то је заиста у библиотекама. Библиотекар је душа библиотеке. Од њега, *ceteris paribus*, од његових интелектуалних способности, његове иницијативе, енергије зависи у првом реду успех и напредак библиотеке. Кад се врши с љубављу и разумевањем, онда је библиотекарство најлепши позив. Оно је, у извесном смислу „свештеност“, позив у ком је сталан ентузијазам пратилац рада.

Да би што краће и тачније определили интелектуалне и етичке диспозиције којима мора располагати библиотекар јавних библиотека, навешћемо речи библиотекарског стручњака. Отле-а, које се налазе у његовој књизи — Библиотекарски приручник — који је израђен на основу предавања I библиотекарског курса библиотекара и јавних библиотека у Белгији: —

„Библиотекар је комбинација васпитача и научника, човека дела, администратора и организатора. Највиши циљ који он мора имати у виду јесте: да упозна читаоце са вредношћу и значајем књиге. Он мора бити задахнут троструким духом: —

1. духом којим је задахнут интелектуалац: сећати се непрестано да књига, а према томе и библиотека, спада у подручје научних, естетских, моралних и спиритуалних сила;
2. техничким духом: учинити да сваки рад, сваки поступак буде извршен у сваком случају с највећом могућом „техничношћу“, по најбољим методама, са најбољим материјалом,

најбољим оруђем, најбољим особљем, да би се постигао највећи могући успех;

3. социјалним духом: поставити социјално старање на прво место, желети корист великом броју људи, радити на побољшању друштва“

Међу личним својствима доброг библиотекара Отле истиче: солидну културу и професионалну спрему, иницијативу, уредност, стрпљивост, методичност, тачност, меморију и незаинтересованост.

„Од библиотекара се“ — вели Отле — „траже све опште особине, које се траже за интелектуалан рад: одлучно држање, жеља за успехом и савлађивањем тешкоћа; постојаност у раду, да се заврши започето дело; концентрисаност, што значи повећани интерес, божанска ватра — *le feu sacré*; амбиција, т. ј. жеља, да се постигне успех; ширина погледа: стрпљивост, интелектуална радозналост, тежња за напретком. — Библиотекар мора бити ерудит, мора познавати историју, географију, науку, литературу, мора бити енциклопедиста, мора се интересовати за свеукупност људских знања; увек помагати читаоцима, нарочито неупућеним, али у исто време правити разлику између интелектуалне и моралне помоћи, јер је јавна библиотека у првом реду непристрасна (импарцијална) и неутрална установа. Библиотекар не сме никад заборавити“ — вели Отле завршујући своја излагања — „да је он слуга науке — *Servus Servorum Scientiae*, — да према томе мора све учинити што потпомаже њен развој!!“

Кад се говори о дечјим библиотекама, мора се увек имати у виду њихов главни задатак и сврха: да су оне место литералног одгоја деце. Неко је рекао, да је библиотека храм, дакле, свето место према коме се мора подесити наше понашање. Уколико то вреди за библиотеке уопште, вреди за дечје библиотеке у двострукој мери. Библиотекари су главни функционери тог храма. Видели смо, да се од њих траже нарочита својства духовног и моралног карактера, да они морају бити енергични, пуни иницијативе, да добар библиотекар мора у исто време бити и васпитач и научник, да његово знање мора бити велико и разнолико, да сам мора високо ценити и волети науку, бити њен слуга. Од дечјег библиотекара траже се и друга, нарочита својства, и то моралне и интелектуалне природе. — Љубав према раду, која прелази у *ПОЖРТВОВНОСТ*; висока морална својства: љубав према истини и свему што је узвишено и племенито, љубав и матерински однос према деци. Кажемо „матерински“, јер је звање дечјег библиотекара — у првом реду — звање за жену. Љубав мора бити таква, да, како каже Др. Енгл у споменутом цитату из дела великог педагога Песталоци-а, *дете у сваком моменту може прочитати с библиотекарева чела, да је његова срећа и његова радост у исто време највећа срећа и радост библиотекарева.*

Нарочита спрема дечјег библиотекара мора обухватити: темељно познавање дечје психологије; дечје књижевности; оних фактора друштвеног

живота, који могу утицати на дете и на његов душевни и морални развој

Др. Енгл истиче тројаку комбинацију проблема с којима мора бити упознат дечји библиотекар: —

- I. дете и књига,
- II. узгајач и дечја књижевност,
- III. узгајач и дете које чита.

Међу проблемима *Дете и књига* истичу се:

1. познавање литерарног интереса деце. — Зато је потребно познавање дечје психологије.
2. Поједине врсте и значај анкета. — Да се нарочито води надзор у читаоници и тако стекне лично искуство.
3. Историјско познавање развоја дечје литературе.

Међу проблемима *Узгајач и дечја књижевност* истичу се: —

1. Однос узгајача према дечјој књизи; што од ње очекујемо у правцу одгоја. — У ту је сврху потребно темељно познавање не само дечје књижевности, већ и критичких студија о дечјој књижевности.
2. Анализа главних дечјих аутора и упознавање естетског дејства књиге. — У ту сврху од велике је користи надзор за време приповедачких часова.

Међу проблемима *Узгајач и дете које чита* истичу се: —

1. Појам одгоја уопште, посебно литерарног одгоја. — Зато је потребно познавање ли-

тефатуре, која говори о утицају читања на човека.

2. Проблем т. зв. Schundliteratur — прљаве литературе.
3. Списак најбољих децјих књига, које се налазе у децјој библиотеци.

И ако смо на овај начин, укратко, повукли границу између библиотекара одраслих читалаца и децјих библиотекара јавне библиотеке, ипак се у исто време мора истаћи, да се они морају налазити у сталној вези и додиру, јер њихови задаци нису дивергентни, већ конвергентни; и један и други иде за истим циљем, разлика у њиховом раду и спреми стоји искључиво у вези с добом посетилаца децје библиотеке, која настоји да унапред васпита ваљане одрасле читаоце. И један и други библиотекар морају непрестано тежити за што већом професионалном спремом и стицањем општег знања; бити задахнути истим духом љубави и заноса према установама; постављати њен интерес испред својих личних интереса; настојати да од читалаца створе предане пријатеље библиотеке, који ће с њима заједничким силама радити на њеном унапређењу.

Међу посебне задатке и једног и другог библиотекара спада вођење т. зв. библиотечног дневника, у који се, из дана у дан, мора бележити све што се у библиотеци догађа, а што се односи на посетиоце библиотеке, њихове жеље и потребе, примедбе или што произлази из личног библиотекарева опажања. Овај дневник биће главна осно-

ва за психолошко познавање читалаца, он ће у великој мери олакшати рад библиотеке, бити важан и значајан докуменат. Важност дневника истиче се поготово у раду с децом, где ниједна ситуација не сме избећи библиотекарском погледу, где му сваки дечји покрет мора бити јасан као и исказана мисао или реч. Шаблонска примедба: „Данас се ништа није догодило“, одавала би извесно сиромаштво духа и недостатак фантазије. Свагде где људи живе и долазе, увек се нешто догађа, само то „нешто“ треба видети и имати смисла, да се протумачи. И они библиотекари који радо употребљавају ову шаблонску реченицу, кад приступе стварној анализи протеклог дана, рада у читаоници и библиотеци уопште, запажају да се и тај дан ипак нешто догодило, да је то „нешто“ што је пропуштено у ствари било од великог значаја и интереса! Дечји библиотекар који не би вршио своју дужност у овом правцу, огрешио би се и према науци, која иде за што бољим и темељнијим познавањем дечје душе.

Многи примери из живота и историје библиотека, и то оних које су тек у развоју, као и оних које су већ заузеле место у низу највећих светских библиотека, показују, како је огроман и непроцењив значај ваљаног библиотекара. Име библиотекара Паниција, Талијана, који је у доба талијанског препорода случајно дошао у Лондон и ступио у службу Британског музеја, — данас једне од највећих библиотека на читавом свету, — урезано је златним словима у њену историју. За

њега се каже, да је на библиотекарском пољу био оно што је његов велики савременик Мацини био на политичком. Зенодотус из Ефеса, Ератостен, Калимахос из Кирене и други библиотекари некад моћне и величанствене библиотеке старог века у Александрији, затим: Ноде, Маљабеки — све су то велика имена великих библиотекара, чија је лична иницијатива, лична заслуга много допринела развоју библиотека у којима су радили.

Поред библиотекара појединца, који ће и у будуће бити главна осовина око које ће се кретати рад и зависити успех библиотека, све се више истичу, као врло заслужне организације за унапређење библиотека и библиотекарства у појединим земљама, *библиотекарска удружења*, народна и међународна.

Историјат постанка народних и међународних организација библиотекара своди се на опште познате чињенице, које су увек, а нарочито у савремено доба, одлучивале у стварању разних удружења. Силе појединаца, или појединих националних организација, нису данас више у могућности да приведу крају разна питања, која интересују човечанство, која су од пресудног значаја на пољу науке, напретка појединих установа и сталешког интереса.

Књига, библиотеке, одувек су играле велику улогу у свакој културној средини. Питање, како да што боље организују библиотеке, да се што више искористе у научне и просветне сврхе; питање професионалне спреме библиотекара и њиховог материјалног обезбеђења, деловала су да се

приступило организацији националних библиотекарских удружења. Како су поједини проблеми превазилазили моћ и компетенцију националних удружења, библиотекари су се почели састајати на међународним конгресима. Кад је то учињено, онда није била далека ни мисао, да се приступи организацији једног сталног тела, заједничког свим библиотекарским удружењима — *Интернационалне федерације библиотекара*.

Од свих националних библиотекарских удружења најстарије је америчко, које је основано 1876. Друго удружење по реду било је енглеско — 1877 —, затим Јапан — 1892, Швајцарска — 1897, Данска — 1905, Француска — 1906. Идеја оснивања међународне федерације библиотекара добила је конкретан облик на Међународном конгресу библиотекара и пријатеља књиге, који је одржан 1926 у Прагу и у Филаделфији (исте године). Тада је створен привремени међународни комитет, у који су ушли претставници појединих националних библиотекарских удружења. Од привременог прешло се већ идуће године на сталан, који је створен у Енглеској, у Единбургу, где је донет и први Статут међународне библиотекарске организације: „*Magna carta*“ библиотекарских удружења и библиотекара — како га је назвао директор Краљевске библиотеке у Штокхолму, Др. Колицн, први претседник Комитета.

Главни је задатак Комитета: да приређује све што је потребно за организацију Међународног конгреса библиотекара, који се мора сазвати најмање сваке пете године; да припрема материјал за

конгрес и да води бригу о спровођењу закључака Конгреса. Седиште комитета је у Женеви. Секретар је Др. Севенсма, библиотекар Библиотеке друштва народа. На челу Комитета стоје председник и два потпредседника. Чланови су делегати појединих националних библиотекарских удружења. Комитет има своје сталне делегате и у Институту за интелектуалну кооперацију, о коме смо говорили у вези с радничким и сеоским јавним библиотекама. Од оснивања до 1932 председник Комитета био је споменути Др. Колицн. Од 1932 године председник је Др. Бишоф, директор Државне библиотеке у Мичигену. Комитет се досад састајао 6 пута. Прва два пута у Риму, 1928 и 1929 (1929 за време Конгреса), трећи пут у Штокхолму 1930, четврти пут 1931 у Челтенхему, у Енглеској, пети пут 1932 у Берну, а шести пут 1933 у Авињону. Конгрес је одржан један и то 1929 у Риму — Венецији.

Питања која су расправљана на појединим заседањима Комитета, ток заседања, износе се у публикацијама, т. зв. „Actes“ Интернационалног комитета, које редигује секретар друштва у Женеви. Досад је изашло пет књига, у којима је обухваћен рад досадашњих заседања Комитета.

До 1931 било је учлањено у Федерацији укупно 25 народних библиотекарских друштава.

Радови Конгреса још нису објављени, а обухватиће укупно 6 књига.

У питању, где ће се одржати седнице Комитета или Конгреса, одређује увек *принцип максималне користи*, тако да се при том има у виду корист

коју од тог може имати само национално удружење у чијој средини Комитет или Конгрес заседа, или саме организације у погледу што успешнијег остварења постављених циљева и стицања новог искуства и знања.

На Конгресима се расправљају питања *интернационалног карактера*, т. ј. питања у вези с интернационалним односима библиотека: интернационална статистика библиотека, интернационална библиографија, и питања која подједнако занимају све библиотекарске свих библиотека.

Наше национално библиотекарско удружење основано је 1931. Први земаљски конгрес одржан је 1932, 28. XI. у Загребу. Друштво је приступило у Међународни савез библиотекара 1932, као 26. нац. библи. удружење по реду.

У нарочите заслуге Међународног библиотекарског удружења, као и појединих народних библиотекарских друштава, спада њихов рад на унапређивању професионалне спреме библиотекара. И ако се добри библиотекари, како се то доста оправдано каже, — рађају, ипак професионална спрема може бити од користи и најспособнијем библиотекарџи. Са разгранатошћу библиотека и све новијим задацима које оне на себе узимају, професионална спрема постаје један од предуслова успешног рада. Да се библиотекарима олакша стицање знања појединих библиотекарских дисциплина, оснивају се посебне библиотекарске школе и одржавају посебни библиотекарски курсеви, чије је похађање у извесним случајевима обавезно. Већина ових школа основана је заслугом

самих библиотекара, а исто тако и библиотекарски курсеви се одржавају њиховом заслугом, — било заслугом појединаца, или појединих националних библиотекарских удружења. У новије време велику улогу у њиховом оснивању и одржавању играју и сугестије од стране Међународног библиотекарског удружења.

Захваљујући библиотекарским удружењима као и Међународном библиотекарском удружењу, усавршују се и методе рада библиотека, њихова техника и организација; нова, модерна схватања, која иду упоредо са животом, лакше прокрчују свој пут и у најстарије библиотеке. Заузимањем енглеских и америчких библиотекарских удружења истакнуто је да је рад библиотека с децом основа свем осталом библиотекарском раду, да су стварање и развијање интелектуалног интереса, литерарни одгој деце, развијање љубави према књизи — основна народна потреба и главни задатак свих јавних библиотека.

У земљама са развијенијом мрежом јавних библиотека, постоје, поред удружења библиотекара научних библиотека, посебна удружења библиотекара јавних библиотека, која нарочито настоје да раде на усавршавању метода рада и организацији јавних библиотека.

Заустављајући се, у питању организације библиотекарских курсева, на курсевима библиотекара јавних библиотека, треба истаћи као њихову главну особину тежњу да се курсевима, поред професионалне спреме, нарочито подвуче потреба свестраног образовања библиотекара јавних библио-

тека, као и чињеница, да они морају бити задахнути смислом за социјалан рад.

Како су учитељи готово искључиви и једини библиотекари сеоских општинских библиотека, тежи се, да се библиотекарски часови, као обавезни, уведу у све учитељске школе. Међу главне предмете појединих библиотекарских курсева спадају: наука о књизи — наука о рукописима, штампање књига, илустровање књига, повезивање, продаја, библиографија —; наука о библиотекама — историја библиотеке, организација и администрација. Први библиотекарски курс, који је одржан у Белгији на основу новог белгијског закона о јавним библиотекама, обухватао је следеће предмете, који су били подељени на 45 питања: —

1. Читање — шта значи, корист читања;
2. Јавне библиотеке — њихова суштина и уређење;
3. Библиотекар и библиографија;
4. Поједина издања књига;
5. О књизи уопште — деоба књига, величина;
6. Буџет;
7. Избор књига за јавну библиотеку;
8. Класификовање књига;
9. Каталози;
10. Зграде;
11. Уређење библиотеке;
12. Законодавство;
13. Читаонице и њихово уређење;
14. Пропаганда;
15. Рад библиотеке.

Интересантан пример добро састављеног плана за курс јавних библиотека претставља програм предавања библиотекарског курса, што га је 1913 г. одржала у Москви, на Народном универзитету Шанавскија, г-ђа Хавкина, познати руски библиотекарски стручњак. Њен курс обухватао је ове проблеме:

	час.
1. Историја књиге	3
2. Историја библиотека	7
3. Библиографија савремене руске лит.	10
4. Дечја литература	8
5. Дечје библиотеке	6
6. Увод у вођење библиотеке	2
7. Библиотекар и његове задаће	2
8. Добављање књига, издавачке књижаре, фирме које продају књиге	1
9. Инвентар књига	2
10. Систем класификације књига	2
11. Десетични систем	2
12. Каталогизација, алфабетски и редни каталози	5
13. Чување, чишћење, коричење књига .	2

ЗНАЧАЈ ДНЕВНЕ ШТАМПЕ У ЖИВОТУ САВРЕМЕНОГ ЧОВЕКА

БИБЛИОГРАФИЈА

The general output of literature reflects changes in the constitution of society (in the large sense) and of the political outlook, but whereas in books we find an index to the life and thought of a generation, the periodical is, or should be, a mental chart recording from day to day the level of average educated intelligence of its readers.

Encyclopaedia Britannica (XIV, 512,
Periodical)

У свакој савременој јавној библиотеци, поред великих, удобно и естетски уређених читаоница књига, налазе се и велике читаонице дневних листова, општих, стручних и књижевних часописа. То је велика новина, коју су увеле јавне библиотеке према потребама савременог живота. Налазећи се 1931 у Минхену, обилазила сам с нарочитим интересом културне и просветне установе овог града. Прегледајући библиотеке, нарочито ме је занимало да видим минхенску читаоницу дневних листова за коју сам већ знала да пружа ванредно занимљив пример огромног општег интереса, који данас сваки човек показује према дневној штампи.

Било је нешто после десет сати изјутра кад сам ушла у дворану, у којој је по зидовима било размештено преко пет стотина дневних листова,

који излазе у најразличитијим и најудаљенијим крајевима света, на свим могућим људским језицима. И ако је било још рано, и ако је био обичан радни дан, ипак нигде није било ни једног слободног места. Све је било пуно.

Као што су се по зидовима тискали листови свих могућих облика и изгледа, тако је и сав велики простор био испуњен огромном масом света, људи с најразличитијим физиономијама: радници, професори, истраживаоци разних подручја људског знања и науке. Неким су новине већ давно испале из руку; други су читали уводнике, специјалне листове, извештаје о радничкој беспослици, кризи, конгресима и заседањима политичких, културних, националних и интернационалних организација, а на свима лицима се огледала грчевита озбиљност и концентрација мисли. Одређени да служе маси, за масу, за огромне кругове читалаца, листови чији се тираж диже на десетине и стотине хиљада примерака и више, за којим сваки човек посиже у почетку свог радног дана, у овој маси читалаца у великим читаоницама листови добијају симболичан карактер гиганта, за којим се чују ударци огромног броја машина рад руку милиона слагача, интелектуална напрегнутост стотина и стотина најразличитијих редактора, дрхтање и стрепње, наде и очекивање, живот читавог света. Од усамљене појаве, дневни листови у пуној мери постају појава масе, снажан универзалан чинилац, чији се значај и постанак вежу за најстарије људско битисање и културу, чија улога расте упоредо

с разграђавањем самог живота, с тежином животних проблема, с развојем културе, технике — достижући у наше дане своју највишу тачку.

Слика је занимљива и за психолога и за социолога и за обичног посматрача. Само по себи се намеће питање: зашто људи с толиким грчевитим интересом читају те безбројне новине; што их нагони, да сатима и сатима сваки дан седају на исто место, да листају незграпне новинске стране и читају густо набијене новинске ступце? Човек би се уморио, кад би уз сваку појаву стављао питање: „Зашто“ и давао на њ одговоре, али има појава, које доиста заслужују и постављање питања и давање одговора.

Познати немачки истраживач Ото Грот у свом великом делу о дневним листовима: „Ди Цајтунг“, које је изашло у новије доба као резултат његовог дванаестогодишњег рада и великог новинарског искуства, своди постанак дневних листова на *исконски људски нагон, који се огледа у тежњи за знањем*. Ова се тежња развија упоредо с човеком потребом за чувањем и олакшањем његова постојања, *жељом за новим, за новостима*, која је израз природног човекова осећања, основни део воље за животом и у исто време једна од најјачих сила које стварају и одржавају разна друштва. Полазећи од ових двеју основних човекових потреба и наклоности, којим још додаје: *настојање за добитком, моћи*, изводи Грот из њих појаву и постанак дневних листова, чији се први трагови јављају још у старом веку формирајући се постепено током читавог средњег века, да се у XVII веку полако

претворе у колосалну организацију, која је постала главни одраз свега новог, свега стварног, ширећи и популаришући у исто време и чисту и примењену науку, разна политичка, религиозна мишљења, схватања и веровања, борећи се за напредак и цивилизацију друштва, служећи као главно средство пропаганде најразноврснијим људским удружењима почињући од државе па до најмањих културних и економских организација.

Но поред овог општег, што Грот означаје као потребу за знањем и жељу за новим — чему дневни листови имају да благодаре своју појаву —, треба додати у наше време и нарочите околности, које су улогу дневне штампе у животу савременог човека повећале у великом размеру. Те су околности двојаке: психичке и фактичне; оне имају свој узрок и у друкчијој психичкој формацији савременог човека, као и у радикалној промени стварних околности, у којима човек данас живи

Савремени човек, како га видимо оцртана у модерној књижевности, како се и сам испољава у животу, симболички претстављен, не би се могао, приказати у улози Роденова „Мислиоца“, већ много пре у оном фаталном лику с испруженим рукама, који је одређен као награда за светског победиоца у брзини авионског летења! Он се трза и десно и лево, он у исти мах хоће да обухвати и схвати цео низ ствари, прогони га потреба сталног кретања, нових импресија за којима иде, као стари народи из својих прашума за сунцем, на чистину. Он се налази у вечном лутању и у вечном тражењу. Мировање му је несхватљиво и непод-

ношљиво. Стара атавистичка, номадска, склоност влада као моћан елеменат коме се не може одупрети. Време у очима овога човека игра нову улогу, он дрхти над сваким часом који пролази, он у сваком новом часу тражи ново узбуђење. Нови укус човека огледа се на свему, он прописује и садржај и димензије књига, он му често налаже да место позоришта одабере кинематограф, где се радња креће брже; он тера сеоског становника у вртоглавицу градског живота, где је сав темпо подређен темпу свемоћних машина, које се механички покрећу истискујући свога творца.

Универзалне и разнолике по својој основној замисли, новине се саме по себи савременом човеку намећу више него икад. Међу њима — човеком и новинама — влада извесна појачана сродност. Оне су покретне, еластичне, он с њима скупа јури с једног краја света на други, испитује, проналази са сарадником, који не познаје умора. Није чудо, да савремени човек тражи новине, да су му постале неопходне као насушни хлеб, да их чита свагда где може: код куће, чим се пробуди, у трамвају, у канцеларији, да читању новина често жртвује пријатан састанак и много шта што на око изгледа ситно и безначајно, а што је у истину од велике важности у његовим међусобним односима с другим људима; да се круг новинских читалаца скоро подудара с кругом писмених људи уопште, да оне занимају децу као и одрасле, занатлију, радника, као и професора, интелектуалца, радницу, домаћицу, даму из друштва.

Савремени живот пун је догађаја: у једној је држави рат, у другој револуција, на једном крају света земљотрес, на другом поплава, негде се десио атентат, негде судар возова, огромна крађа, проневерење, самоубиство, отмица, негде су велике спортске утакмице. Све то бележе новине и описују својим нарочитим стилем. Сваки ступац за себе и сви скупа имају своје нарочите читаоце, чији број све више расте што је разноврснија слика што је новине пружају. А ниједна филмска слика, ниједан средњовековни гласник није бржи од савремене новине!

Стотине и хиљаде новинарских репортера бележе неуморно догађаје, који занимају један или други круг читалаца, повисујући на тај начин и њихов број и тираж самих новина и стварајући од листова, који се данас уједињују у велике концерне, нову финансијску бранжу.

Први се дневни лист (као и први часопис) појавио у Француској, под називом „Газета“, који долази од имена мале талијанске монете за коју су се продавали извештаји Венецијанског бироа за систематизацију и распрострањања новости. Као најстарије новине цитирају се Цезарова „Акта Дијурна“, а затим новине, које су излазиле у деветом веку у Пекингу под називом Конг Пао — Престонички лист —, који и данас постоји.

Знаменити статистички научник Војтински, у једној од свезака свог великог дела: Ди Велт ин Цален, даје неколико занимљивих статистичких података о периодичним издањима разних земаља, а нарочито дневних листова за 1925 год. Према

његовој табели, у Енглеској је те године излазило укупно 21.170 периодичних листова — на 1 милион становника долазило је 48 периодичких листова; у Италији их је у истој години излазило 2.956 — 74 на 1 мил. становника; у Шведској 1504 — 248 на 1 мил. становника; у Јапану 5.854 — 97 на 1 мил. становника; у Сједињеним Америчким Државама 20.681 — 181 на милион становника. — Укупан број дневних листова у Русији 1925 год. износио је 592 — 4 на 1 мил. становника. Од укупног броја руских дневних листова у 1925 години отпадало је 142 на сељачке листове. Тираж ових листова износио је редовно 1,600.000 примерака; укупан тираж свих дневних листова у Русији 1925 год. износио је 8,300.000. Према статистици објављеној у Новој руској енциклопедији, укупан број дневних листова попео се пред крај 1925 год. на 611; њихов тираж износио је огромну цифру од 10,600.000 примерака. Уведена је и једна новина, коју истраживаоци нарочито запажају и спомињу, а то је т. зв. Стенгазета, Вандцајтунг, Зидне новине, дневни лист, који се пише руком у једном или више примерака и излаже на видном месту у школама, творницама и великим зградама за становање. У самој Москви забележено је у априлу 1926 год. 2.271 зидних листова. — Улога ових листова је велика, јер се одликују својом безобзирношћу у откривању и објављивању факата. Интересантан опис дејства и страха, што га осећају појединци пред Зидним листовима, налази се у познатом „битовом“ роману Пантелејмона Романова: Три парц свилених чарапа, у ком главног јунака прогањају

деца написима у Зидном листу куће у којој он станује. Он остаје немоћан, јер су деца добила право на издавање листа!

Главна је домена дневних листова Америка. Војтински спомиње занимљиве податке једног америчког редактора о стању штампе у Сједињеним државама 1927 године. На сваког другог становника долази дневно 1 примерак дневних листова, на сваку породицу један јутарњи лист, на сваку другу породицу један вечерњи лист! Кад се дневним листовима додаду сва недељна и полунедељна издања, онда дневни обрт листова износи 225,000 ГС0. На сваку породицу долази дневно 9 примерака периодичних издања....

Тираж дневних листова зависи од различитих фактора. Он се мења и током једне те исте године нарочито у вези с важним догађајима и празницима, тако да се може нагло попети и скоро удвостручити. Грот спомиње да се тираж лондонског листа Дејли Мирор за време катастрофе на Титанику од редовног броја примерака, који је износио 752.000, попео на 980.000; тираж оног броја овог истог листа, који се односио на капетана Скота, попео се на 1,342.000!... Укупан тираж енглеских недељних листова: Сендеј Њуј, Опсервер и других, износи огромну бројку од 16,000.000 примерака!...

У образовању литерарног укуса савременог човека, његових литерарних симпатија и антипатија, дневни листови играју велику улогу. Исто тако и велики број књижевника дугује дневним листовима свој први књижевнички глас. У дневним

листовима започели су своју литерарну каријеру највећи светски књижевници (Короленко, Дикенс, Киплинг, Андерсен, Кнут Хамсун, Максим Горки); новине су осим тога својим материјалом често давале повода за књижевна дела велике вредности.

Уз психичке особине, које су толико деловале на повишење потражње дневних листова и на њихов значај у животу савременог човека, као други велики чинилац, дошле су у новије време и фактичне околности, које траже, да сваки човек — било сам, или уједињен у већим или мањим заједницама, у колико се жели одржати на површини, буде стално упућен у цео сплет животних прилика не само његове ближе околине, већ читавог света. Међусобна зависност народа данас је већа него икад. Ниједна држава није сама себи довољна и не може се оградити кинеским зидом од других држава. Француски академик Жорж Леконт, карактеришући нашу епоху, рекао је у једном чланку који је објављен 9. VIII. 1931 у француском дневном листу *Le Journal* под насловом: *Le bezouet de savaur*, Потреба за знањем, да данас ништа није поуздано, да ништа није трајно, да се непрестано намећу све нови проблеми: финансије, економија, унутрашњи поредак, спољна политика, рат, мир, најтежи сукоби могу настати у један час. Опасност увеличава околност, да је данас веза између народа повећана, да су народи данас тако измешани, да осећају међусобне дрхтаје, да више нема удаљених народа. *Знање више није само*

жеља, оно је потреба којој се нико не може отети и која се са животом императивно намеће. Како није могућно не познавати друге народе, како наша судбина као и њихова зависи од међусобних разумних веза, — људи настоје да упознају: живот, обичаје, социјалне прилике, тежње, историју, литературу, уметност, позориште, смер научних истраживања свих људи који постоје и живе на свету. Потреба за најширим и најразноврснијим знањем, као и психичке особине савременог човека подигле су значај дневних листова до невероватне висине. Јефтини, многострани и многостручни, увек нови, дневни листови овој повећаној човековој потреби за знањем излазе у сусрет у свим правцима. Они више нису ни чисто политички — као што је то било крајем 18. века, кад им је тај карактер нарочито дала француска револуција, — нису ни чисто финансијски; носећи на себи карактер земље којој припадају, они задиру у сва питања, уз политичке и економске извештаје, на новинским ступцима човек може наћи одговор за огроман низ питања. Као што је Карлајл истицао за једног од редактора Тајмса, да је он Тајмс, да он у себи одражава епоху енглеског културног и социјалног живота, могло би се то исто рећи и за редакторе и за сараднике других безбројних дневних листова. Сви скупа, они претстављају не само своје листове, већ и нашу савремену културу и цивилизацију.

Најстарији часописи јављају се у 17 веку и то захваљујући све већој продукцији штампаних књи-

га, новим проналасцима на пољу науке који су тражили, да о свему томе што пре буде информисан што шири круг људи. — Као огледало у ком се и данас огледа савремени развој науке, уметности и књижевности, часописи заузимају ванредно велико и важно место у свим јавним библиотекама, јер њени читаоци нарочито желе да буду непосредно и што боље упућени и упознати са савременим развојем науке, књижевног и културног живота уопште. У историјском погледу, треба нарочито истаћи велику улогу коју су одиграли часописи у развоју децје књижевности. Скоро у свакој земљи први оригинални радови из ове литерарне области јављају се у децјим књижевним листовима.

Специјализација савремених часописа иде до невероватних размера. Тешко је и приближно претставити њихов број и поједина научна и уметничка подручја на која се они односе.

*

* * *

Огроман број часописа, дневних листова и књига, који излазе у наше доба и који се постепено повећао од проналаска штампе до данас, допринео је много савременом развоју оног дела науке о књигама, који је познат под називом *библиографија*.

До III. века пре Христа, под библиографијом се разумевало писање књига, „books writing“. Данас под библиографијом разумемо онај део науке о књизи, који се бави описом књига, т. ј. *набројањем њихових спљашњих и унутрашњих ознака: аутора, наслова, места и године издања, типогра-*

фије, формата, броја страна и слика, цене, тиража, ознаке садржаја, оцена књиге, по којима се књиге издавају у индивидуалне целине. Између библиографије и каталога постоји разлика у толико, што каталози садрже опис књига неке извесне библиотеке, извесне збирке књига, а библиографија попис књига које су изашле уопште. Главна је сврха библиографије и библиографисања књига, часописа и дневних листова да се зна што је све изашло. Тако је велик број радова, да данас није могуће ни по имену знати сва многобројна дела која излазе! Раније је библиографија обухватала и рукописна дела, данас је главни задатак библиографије да нам да што тачнији попис штампаних књига и периодичних листова. Тенденција, да се изради универзална библиографија, библиографија свих штампаних књига откад је пронађена штампа, скоро је неостварљива. Рачуна се, да укупан број досад штампаних књига износи око 25 милиона! Продукција књига у појединим културним земљама показује сваке године огромне цифре, тако да се досадашњи број књига непрестано повећава у огромном размеру.

Главни библиографски радови деле се на: Народну библиографију, или попис свих књига и осталог што је штампано на неком одређеном језику. Како се по књижевној продукцији једног народа, његовом литерарном богатству уопште, суди његова култура, народној библиографији у библиографским радовима припада прво место.

Веома важно место заузима библиографија, која обухвата попис књига које излазе у некој

држави. Поред ових двеју главних врста библиографије постоје и библиографски радови, који дају попис књига појединих научних дисциплина, књижевности, уметности, поезије. Веома важно место у библиографији заузима и библиографисање књига, које излазе у неком одређеном месту, области, вароши. Да се приступи изради библиографије, библиограф мора у првом реду знати које су књиге изашле. У ту сврху много олакшава рад т. зв. *обавезни примерак*, т. ј. онај примерак свих штампаних ствари: књига и периодичних издања, који се на основу законских прописа морају достављати народним библиотекама (у некојим државама и другим главним библиотекама у земљи). Поред обавезног примерка играју велику улогу и каталози појединих књижара. За библиографисање старих књига од највећег су значаја велике библиотеке у којима је у главном прикупљена сва књижевна продукција раније штампаних ствари.

Библиографским радовима баве се поједина лица, посебне установе и библиотеке. Први библиографски рад издао је Конрад Геснер у Швајцарској под називом „Библиотека универсалис“ (1545—1555). Касније се истичу поједина библиографска дела, која су била одређена да служе на великим вашарима, нарочито у Франкфурту и Лајпцигу. Од савремених библиографских радова прво место припада каталогу Британског музеја и каталогу Паришке народне библиотеке, који делимично, обзиром на огроман број књига, које се налази у овим библиотекама, замењују интернационалну библиографију. Од појединих народних

установа, које се нарочито баве библиографисањем књига и периодичних издања, припада важно место Народној библиотеци у Бечу, која се бави израдом библиографије на основу обавезног примерка. Нарочито место припада Бечком институту „für Wissenschaftlichen Hilfsarbeit“, који даје библиографске податке о свима научним питањима, означаје сву литературу која је потребна за обраду тог питања. Главни извор за енглеску народну библиографију сачињава Енглески каталог књига „The English Catalogue of Books“. У Белгији је познат Институт за интернационалну библиографију, који нарочито ради на усавршавању метода библиографисања књига и периодичних издања. Интересантан пример добре организације савременог библиографисања штампаних ствари пружа велика библиотека у Лајпцигу Deutsche Bücherei, која издаје познати лист „Literarisches Zentrallblatt für Deutschland“. У Друштву народа основана је посебна Комисија за интелектуалну кооперацију која се бави и библиографским радовима. Њен главни помоћни орган на овом пољу налази се у Паризу, Institut de coopération intellectuelle.

Наша старија библиографија: „Српска библиографија за новију књижевност“, коју је издао Стојан Новаковић 1869, обухвата период од 1741 до 1867. У новије време Удружење наших књижара издаје свој посебни библиографски часопис, ког, на основу обавезног примерка, уређује библиотекар Народне библиотеке, г. Михајло Подољски.

Међу најстарије светске библиографе спада чувени библиотекар старе Александријске библиотеке, познати Калимахос из Кирене, ког називају оцем библиографије. Његово главно дело, Пинакес, обухватало је попис свих постојећих рукописа. За доброг библиографа, као и за доброг библиотекара, потребна су нарочита својства: у првом реду тачност и стрпљивост, а затим свестрано познавање науке о књизи и библиотекама. Библиографисање се врши или алфабетским редом аутора, или према извесном класификационом систему, који тражи, да се књиге групишу по струкама, научним дисциплинама и врстама. Главна тенденција савремене библиографске науке иде за тим, да се у раду на библиографисању у целом свету уведе јединствен систем, како би се омогућила кооперација и већа прегледност. У најпознатије системе класификације књига у појединим библиографским радовима долази и познати нам децимални систем, како га је разрадио и усавршио Библиографски институт у Брислу.

ПОГОВОР — ИЗ НАШЕ ПРАКСЕ

Благо великом министру, ког ће
будућност именувати Министром Би-
блиотека. Марио Рустан.

И ако Вук тумачећи реч поговор каже: „*Ни у мртва проговора, ни у мудра поговора*“, ипак би се осетила извесна празнина, кад у вези с оним што смо досад рекли, не бисмо споменули, како код нас у пракси изгледају наше јавне библиотеке. Пошто би исцрпан приказ претстављао посебну

студију, зауставићу се на једном примеру, који ми је најближи, Библиотеци општине града Београда. Овде полазим од утврђеног принципа, да су резултати рада, пракса и искуство сваке поједине библиотеке од општег значаја и вредности. На основу појединачних примера стварају се општа правила и закључци о потреби јавног читања, о љубави према књизи уопште.

Ако упоредимо резултате рада у нашим појединим јавним библиотекама, морамо на првом месту запазити, да у нас постоји тежња за књигом. У неким случајевима она је латентна, у већини свесна душевна потреба, само што ми имамо премало библиотека, које омогућују широки доступ књизи, у пуној мери излазе у сусрет овој свесној и потсвесној потреби за књигом. Поготово имамо мало таквих јавних библиотека, које могу набављати нове књиге, које свој рад могу упутити у правцу савременог библиотекарства, које имају добро снабдевена одељења за децу, у којима се најмлађе генерације, од раног детињства, васпитавају у љубави према књизи.

Губитак је тешко проценити. Шантић је лепо истакао у својој дирљивој песми — Волим књигу, да нас књига води на изворе златне среће, прича прадедовске патње, води ка истини и врлини, да у њој сја моћ божанства, да она показује светлост пута, да скида ропске окове... Све се те вредности губе у већини случајева ради релативно незнатних материјалних жртава, које не стоје ни у каквом односу с огромним издацима, који се даномице подносе у друге сврхе. Приватна иницијатива, која настоји, да властитим силама разреши

ово питање, није довољно јака, бар не увек, да савлада све тешкоће, које јој стоје на путу. И тако многи ванредно племенити и лепо покушаји пропадају. Наше градске, а поготово сеоске општине нису још ни издалека узеле на себе све оне дужности, које спадају у проширени круг старанја модерног муниципалитета. Процес се врши полагано и постепено, док с друге стране опште стање тражи много бржи темпо.

*

* * *

Кратки подаци из праксе Библиотеке општине града Београда, које ћу овде изнети користећи се непосредним односом према установи, узети су из петогодишњег извештаја, који је у припреми. У њему ће бити детаљно разрађена поједина питања и историјат библиотеке. Овде ћу у главном говорити о ономе, што је карактеристично за саме читаоце, за *наш однос према књизи*.

Библиотека је основана у првој половини 1929 године, упоредо с Градским музејем, као културна установа саме Општине, са задатком да служи комуналној науци, и, у исто време, као јавна, сваком доступна библиотека, целокупном грађанству. Поред библиотеке и читаонице за одрасле, одмах је предвиђено посебно одељење за децу, Дечја библиотека. Све до под крај 1930 Библиотека није могла бити отворена широј јавности, јер су просторије, у којима су се установе у то време налазиле — у главној општинској згради, Узун Миркова 1, — биле сасвим неподесне. Пошто је крајем 1930 извршена сеоба установа, освећене су и отво-

рене 11. I. 1931. — Две читаонице, децја и читаоница одраслих читалаца, једна поред друге, међусобно повезане, и опет свака са својим посебним улазом, чекале су на своје читаоце. Многи су се држали скептично и изражавали сумњу говорећи, да се код нас не чита, да нам библиотеке нису потребне.

Психологија читача је веома суптилна. Читаоци се не одушевљавају новом библиотеком непосредно. Велику улогу игра процес навикавања, али, у сваком случају, да читалац заволи извесну библиотеку, треба да га за њу нешто веже, да му постане неопходно потребна. Код тога одлучују разни моменти: избор и састав књига, предусретљивост, такт и спрема чиновника, општа атмосфера која влада у читаоници. Постепено сви ти моменти делују и стварају интимну везу између читача и библиотеке. У конкретном случају скептична предвиђања нису се остварила. Напротив, новоотворене читаонице постепено су се пуниле читаоцима, најпре старијим, а касније све више и више омладином. Да би што потпуније могла служити својим члановима, пазило се у Библиотеци од првог часа на редовну принову књига. И ако је велики део кредита морао бити утрошен за набавку стручних, нарочито комуналних дела, посвећена је велика пажња домаћој и страној, оригиналној и преводној лепој књижевности, историји, историји уметности и књижевности, децјој литератури. У свему се водило рачуна о склоностима и нарочитим потребама самих читалаца. Читаоница

одраслих читалаца била је отворена сваки дан (осим петка) од 9 до 21 час непрекидно. У децјој читаоници рад се у главном равнао према раду деце у школи, али је и њихова Библиотека била отворена сваки дан, тако да су је деца могла посетити, кад су год слободна од својих школских дужности. Празником су обе читаонице биле отворене од 9—12 часова пре подне. Тај је систем у главном одржан до данас. Књигама Библиотеке могла су се од првог дана служити сва лица потпуно бесплатно. За књиге које се узимају на читање ван библиотеке даје се кауција.

1931 Библиотека је имала 7195 књига. Тај је број до краја 1933 порастао на 12.120. Од тога отпада на децје књиге 1.800. Књиге су сређене према децималном систему. Читаоцима стоје на располагање два каталога, алфаветски и систематски. По саставу књига Библиотека има тенденцију енциклопедичности. Код набављања ишло се за тим, да Библиотека задовољи и највише интелектуалне интересе и потребу за лакшом литературом. Процентуално највише је заступљена лепа књижевност и социјалне науке, а затим долазе историја с географијом, примењене науке, уметност, филозофија, религија и дела општег карактера, часописи и дневни листови. Посебну целину сачињава научна библиотека о Београду, музикалије, рукописно одељење и књиге које се издају искључиво у научне сврхе. Од децјих књига највећу групу сачињава наша оригинална и преводна децја књижевност, али има и дела на страним језицима. То су она дела, која још нису преведена. Њихов се

садржај већином износи на часовима прича. Све се књиге дечје библиотеке деле у четири основне групе — приручна дела, књижевност, уџбеници, књиге о дечјој литератури. Као највећа, дечја књижевност дели се по језицима у четири главне групе: југославенска, овамо улазе и преводи; руска, која обухвата и дечје књиге других славенских народа; немачка, француска. Свака од ових група дели се у четири подгрупе према добу дечје старости и врсти књижевног дела и то: књиге — слике за децу од 4—7 година; књиге за децу од 8—10 година — народне приче, басне и бајке; књиге за децу од 10—12 година — приче за старију децу, авантуристички романи, епови; књиге за децу преко 12 година — у главном књиге које задовољавају романтични период дечјег развоја.

Да се читаоци што боље и потпуније упознају са саставом књига, уведен је већ пре две године систем сталних и повремених изложби књига. Све су ове изложбе имале ванредно велики успех, јер су у знатној мери повећавале интерес према књизи и код деце и код одраслих. Нарочито су код одраслих будиле интерес према новим проблемима и новим научним гранама. Број посетилаца на свим изложбама био је ванредно велик. Редовно су приређиване сваке године по две изложбе. Исто је тако увек излагана листа нових књига. Како је већ раније споменуто, у раду с децом, као главна активна форма рада, заведена су дечја села, која обухватају час прича, музички и филмски део. Касније је заведен рад у кружоцима, зидне новине и

одржавани конкурси за најбољег читаоца и најбољу књигу.

Статистичка табела, која показује број посетилаца по месецима, дала је на крају 1931. године ове резултате:

Месец	одрасли	књиге	деца	књиге
Јануар	1.352	399	659	
Фебруар	2.355	806	1.633	
Март	3.285	1.050	585	
Април	1.390	482	15	
Мај	2.695	851	120	
Јуни	1.580	598	414	
Јули	1.177	374	94	
Август	1.422	387	—	
Септембар	1.175	342	162	
Октобар	3.234	996	808	
Новембар	3.466	1.066	590	
Децембар	2.349	888	336	
	25.480	8.236	5.416	

У највише читане књиге у читаоници одраслих ушле су: Веселиновић, Целокупна дела — 57 пута; Дучић, Сабрана дела — 44 пута; Синклер Л., Мис Клер путује — 38 пута; Ћипико, Целокупна дела — 36; Синклер Л., Др. Ароусмит — 32 пута; Синклер Ептон, Метропола — 27 пута; Данте, Божанствена комедија — 26 пута; Чарлс Дарвин, Човеково порекло — 26 пута. Даље долазе: Сремац, Зона Замфирова; Козарац, Мртви капитали; Ги де Мопасан, Изабрана дела; Станковић, Нечиста крв; Балзак, Евгенија Гранде; Ремарк, На западу ништа ново! Достјевски, Идиот — 19; Браћа Карамазови — 15; Толстој, Ана Карењина. У дечјој читаоници

заузели су прво место: Кампе, Робинсон — 41; Купер, Кожна чарапа — 37; Марк Твен, Тома Савијер — 26; Андерсен, Бајке — 24; Хиљаду и једна ноћ — 22; Твен, Краљевић и просјак — 21; Мунд, Минхаузен — 21. Код одраслих главно место узима лепа књижевност, код деце познати, стари дечји класици! Интерес одраслих према књижевности је нарочито карактеристичан. Проф. Павле Поповић истакао је у својим предавањима о књижевности, да извештајан посматрачки дар, један извештајан начин мишљења, врло високог реда, иде *упоредо само с књижевним образовањем*, да књижевно образовање помаже човеку, да се спреми за своје највише занимање — *занимање човека*, јер се оно што је за човека најважније и најзанимљивије, оно што га се највише тиче, слика и расправља у књижевности.“ Од свега што постоји на свету човек се човека највише тиче, а човек, цео човек, у свим правцима његова живота и делања, са свим његовим осећањима, жељама, надама, погледима на свет, мислима о његовом задатку и положају на овом свету, једном речју са целим његовим унутрашњим и друштвеним животом, предмет је књижевности.“

Број уписаних чланова на крају прве године износио је у читаоници одраслих читалаца 1.269 — 912 за читање у Библ., 357 за читање ван Биб.; у дечјој читаоници 629 — 613 за читање у Биб., 16 за чит. ван Биб. — укупно деце и одраслих 1.898. Велику већину сачињавали су ученици основних и средњих школа и студенти. Затим долазе чиновници, професори, трговци, учитељи, инжињери, но-

винари, адвокати, официри, радници и војници. У број издатих књига нису урачуната приручна дела, часописи и дневни листови. Просечно се може рачунати, да се од укупног броја посетилаца сваки дан приручним делима служи 80%. Дневне листове и часописе читају сви посетиоци без разлике, 100%.

За познавање стварних читаочевих интереса према књизи, поред фреквенције библиотеке, броја и врсте прочитаних књига, нарочито је важно питање у каквој се атмосфери ради, тишина и ред, који зависе од самих читалаца. Настојећи, да и с те стране упознам нашег читаоца, долазила сам и остајала често по неколико сати и у једној и у другој читаоници оних дана, кад их је највише, кад је враћање прочитаних и узимање нових књига, улажење и излажење највеће. Увек сам изашла с дубоким уверењем, да би сваки и највећи пријатељ књиге био задовољан и тронут сликом која се пружала. Често је у исто време радило по две стотине читалаца, па ипак су ред и тишина били савршени. Кад се то види, онда и нехотице падају на памет речи француског министра просвете, Maria Roustan-a, које је изрекао у Алжиру на Конгресу за јавно читање 1931: „Heureux le grand ministre que l'avenir surnommait le Ministre des Bibliothèques“ — Благо великом министру, ког ће будућност именовати Министром Библиотека.

Рад у децјој читаоници започео је упоредо с радом у читаоници одраслих читалаца, одмах након освећења. Неколико дана није дошло ниједно дете, и ако су многи знали, да је читаоница отво-

рена. Кад је први дечак прекорачио праг — деча-ци су били први! —, ушао је с извесним оклевањем, знатижељно гледајући десно и лево, као да је хтео казати: „Да видимо, шта има овде за нас?!...“ Али, ово дечје туђење није дуго потрајало. Једно је доводило друго. Интимна веза постепено је створена. Са све већим поверењем деца су долазила непосредно из школе, без устезања прилазила полицама с књигама, столовима с каталозима, саветовали се и питали свог библиотекара, коју би књигу узели. *Села су одмах заузела нарочито место у пропаганди добре дечје књиге.* Поред изношења најбољих литерарних дела из домаће и стране дечје књижевности, посвећена је нарочита пажња уметничком програму, нарочито музици. Поједини музички комади тумачени су да их деца што боље разумеју. Исто су тако у сваком случају изношени подаци из живота музичара, уметника и књижевника о чијим је делима говорено. Ради великог броја деце, села су већ у почетку подељена на мала, на којима је могло присуствовати највише 50 деце, и велика, која су одржавана у сали одраслих читалаца, на којима је број деце могао бити неколико пута већи, до 250.

Посебна пажња посвећивана је на свим селима постанку и развоју градова, а нарочито историји Београда, уређењу београдске општине. Дечје библиотеке, поред чисто литерарне улоге у дечјем одгоју, имају и тај велики задатак, да сарађују на развијању љубави према родном месту. Библиотека је за то нарочито погодна. У њој се осим општих научних и књижевних дела прикупља с по-

себним старањем и бригом и она литература, која се односи на сам град, која говори о његовој прошлости, о подвизима и достигнућима његових најбољих грађана. У конкретном случају тај је задатак олакшавала околност, да заједно с Библиотеком постоји градски музеј. Под вођством децјег библиотекара, деца сваки дан могу прегледати и збирке старог оружја, градске рељефе и поједине моделе, који нарочито привлаче њихову пажњу. Занима их и сам генерални план. Занима их, да виде, где ће бити подигнуте нове велике палате, цркве, музеји, где су пројектовани нови паркови и нова игралишта, шта ће се догодити с улицама и кућама у којима они сад живе.

Може се рећи, да је свако децје село нов доживљај за децу. Проматрајући њихова лица и погледе, оно калејдоскопско мењање израза од тужног радосном, напрегнутост, кад је прича на врхунцу, види се, да у сваком малом срцу гори прикривена љубав за књигу, да се та љубав може распламсати до велике ватре, која ће стално горети. Од познавања књиге по наслову, постепено се прешло познавању и разликовању аутора, индивидуалном одабирању. *Разговори о књигама и писцима* постепено су постали омиљена тема. Нарочито се већ прве године истакло неколико дечака, који су постали десна рука библиотекарева. Они су касније, крајем 1932 године, преузели у своје руке издавање и уређивање Зидних новина.

Током 1932 у читаоници одраслих читалаца знатно је порастао и број посетилаца и број издатих књига. Исто се тако уписао велики број но-

вих чланова. Интерес према лепој књижевности заузео је и у овој години прво место, али су и поједина економска и социолошка дела добила ванредно велики број читача. Највише је читана Толстојева Ана Карењина — 92 пута; затим Иго, Јадници — 70; Јовановић Слободан, Вођи француске револуције — 53 пута. Статистичка табела посетилаца и прочитаних књига, дала је ове резултате:

Месец	одрасли	књиге	деца	књиге
Јануар	2.011	829	176	
Фебруар	3.913	1.550	717	
Март	5.113	1.921	902	
Април	3.528	1.203	246	
Мај	2.069	786	65	
Јуни	2.172	779	—	
Јули	1.054	392	—	
Август	1.323	452	—	
Септембар	1.450	601	—	
Октобар	4.662	1.061	270	
Новембар	1.697	864	15	
Децембар	4.815	1.916	258	
	33.909	12.354	2.649	

Нових чланова уписало се укупно 1.174. Од тога, одраслих за читање у Биб. 704, за читање ван Биб. 369; деце за читање у Биб. 86, ван Биб. 15.

Крајем 1932 године установе су пресељене у Косовску ул. 36, где се и данас налазе, и то Библиотека одраслих читалаца на II спрату, Дечја библиотека на III спрату. Много је труда и времена уложено у поновно сређивање нових просторија. Зграда је раније служила за становање. Требало је поједина одељења проширити, нарочито да се

добију читаонице. Као и раније, и на новом је месту особита пажња посвећена спољашњем уређењу читаонице. У читаоници одраслих читалаца налазе се портрети председника и добротвора, које су радили наши најпознатији сликари; карактеристични планови и слике старог Београда, који симболизирају борбе и патње кроз које је прошао у својој дугој историји; поједине значајне слике савременог Београда наших уметника. У дечјој читаоници налазе се искључиво слике, које одговарају карактеру места и за које је већ од пре везан дечји интерес, осим тога поједини плакати и дијаграми.

И ако свака селидба ствара знатне пертурбације у читавом раду, ипак су тешкоће релативно брзо савладане и поновно отпочет редован рад. Осетљиво смањен кредит није омогућивао, да се набављају нове књиге. Та се околност јако осетила у раду с децом, која сваку нову књигу, коју виде у књижарским изложима, или за коју иначе дознају, траже у својој библиотеци. Кад је одмах не добију, или је уопште не могу добити, не налазе се у новом стању ствари. У конкретном случају долази у обзир и дечја амбиција, која се код њих развија упоредо са самом љубављу према установи. Ти су разлози дали нарочити потстрек, да буде посвећена двострука пажња увођењу нових метода рада. Ванредну су живахност уносиле Зидне новине, редакцијске и књижевне седнице уређивача листа. Расправљало се о сваком чланку, о свакој новој књизи. „Плагииатори“ нису никако могли продрети, јер је начитаност омогућа-

вала члановима одбора, да лако и брзо запазе сваку „позајмицу“, нарочито кад су биле узете из познатих дечјих књига. Књижевна седница, која је одржана поводом нове књиге међу децом омиљеног књижевника Бранислава Нушића, није била занимљива само с књижевне стране! Бираним речима, уверљивим доказима деца су процењивала да ли је психолошки правилно, да мали „шврће“ који се враћају кући после своје авантуре, добију батине, или су се родитељи у првом реду морали сбрадовати, па тек онда евентуално мислити на батине, као добра и драга тетка Пола у Твеновом Томи Савијеру. У једној и у другој читаоници, на крају године, статистика је показала ове резултате:

Месец	одрасли	књиге	деца	књиге
Јануар	3.476	1.360	394	327
Фебруар	4.853	1.881	989	834
Март	5.451	2.079	972	799
Април	3.396	1.447	486	405
Мај	3.598	1.365	490	328
Јуни	2.552	1.242	463	333
Јули	1.719	982	418	295
Август	1.692	952	364	264
Септембар	2.037	1.016	304	198
Октобар	3.716	1.708	355	215
Новембар	3.772	1.778	250	185
Децембар	4.458	2.163	660	462
	40 720	17.976	6.145	6.645

Од укупног броја новоуписаних чланова — 1.175 — за читање у Биб. уписало се одраслих 596, деце 94, за читање ван Библ. одраслих 444, деце

41. Поједини читаоци и групе читалаца већ рано у јутро долазе, стоје пред читаоницом чекајући да се отвори. Свака нова књига очекује се с нестрпљењем и с интересом. Исто тако часописи и дневни листови.

Да се култура књига протегне и на децу до школског узраста код које главну улогу игра *књига слика*, предвиђен је у најновије време и рад с децом од 4 до 7 година. Број књига слика којим Библиотека располаже износи 300.*)

*) У модерној децјој литератури свих народа посвећује се нарочита пажња илустровању децјих књига, чији се задатак од обичног илустровања постепено уздигао до тумачења текста и служи изграђивању децјег укуса, култивисању и развијању њихових идеала о лепом и уметности. Као најелементарнији израз идеје, слика игра нарочиту улогу у књигама сликама, које су одређене за децу која још не иду у школу, која се преко слика уводе у децју књижевност и упознају са светом. Нарочито се истичу Енглези као велики уметници у илустровању ових књига. Класично енглеско дело за малу децу Mother Goose, које је 1760, у сарадњи с Oliverom Goldsmith-ом, издао први књижар за децу, славни John. Neusbery, илустровала је, поред других, ванредно лепо Jessie Wilcox Smith. Даље су познати: Crane, Caldecott, Greenaway, Praeger, Deamer, Gaskin. Код Немаца су се раније истицале Рихтер и Шпектер, сад Х. Пробст, Фрелих, Коневка, Олфенс, Каспари, Петерсен. Код Француза се истичу Лориу, Незјер, Сегир, Стал. У Чехословачкој, домовини Јана Коменског, оца децје књижевности, који је, како је познато написао прву илустровану књигу за децу (Орбис пиктус), ова је уметност доживела посебну ренесансу. Нарочито се истичу радови Фишерове-Квехове. У Руса, поред великог броја других уметника, нарочиту пажњу привлаче радови Билибина. Уопште се мора запазити, да само оне књиге слике одговарају својој високој намени, које су радили талентовани уметници, који уз то разумеју, схватају и воле децу. У нас тек у најновије време на књизи слици раде и уметници.

*

* *

Ово што је овде изнето, сумарно и кратко, не приказује у целости рад ових установа, али се свакако и из овог излагања види, колико је књига у нас потребна. Да култура књиге постане потпуно свестан елеменат душевног живота најширих слојева на селу и у вароши, треба само омогућити систематски и постојан рад. Привидне околности често варају. Њихова суштина није увек у духовним, психичким или физичким недостацима и особинама, већ обично у недостатку активности, која би била уперена у правцу стварања нових и виших навика и потреба.

ЛИТЕРАТУРА

Постанак и развој књига и библиотека од најстаријег доба до XIX века.

- Hessel Alfred, Geschichte der Bibliotheken, Dr. H. Th. Pellens & Co, Göttingen 1925.
- Dahl Svend, Geschichte des Buches, Verlag Karl W. Hierse-
mann, Leipzig, 1928.
- Milkau Fritz, Handbuch der Bibliothekswissenschaft, I Band,
Otto Harrassowitz, Leipzig 1931.
- Bleyer-Härtl Hans, Gutenbergs Schöpfertraum, Verlag der
Gutenberg-Gesellschaft, Mainz 1930.
- Cim Albert, Les Bibliothèques.
- Шчелкунов, Историја, техника, искуство књигопечатанија.
- Будимировић Властимир, Историја српских штампарија,
штамп. „Доситеја Обрадовића“, Београд, 1912.
- Стојановић Љуб., Старе српске штампарије, Изд штамп.
Петра Јанковића, Београд, 1902.
- Новаковић Стојан, Српска књига, њени продавци и чи-
таоци у XIX веку, изд. Државна штампарија Краље-
вине Србије, Београд 1900.
- Арнаутовић Александар, Штампарије у Србији у XIX веку,
изд. Државне штампарије Београд 1912.

Модерни библиотекарски покрет.

- Minto John, A History of the public library movement, Geor-
ge Allen & Unwin Ltd., London 1932.
- Dabrowska Wanda, Nowoczesne ustawodawstwo w zakresie
bibliotek publicznych, Wydano z zasilku ministerstwa
W. R. I. O. P., Warszawa 1929.
- Clavié Marcel, La vie nouvelle des bibliothèques municipales
de la ville de Paris, Libr. Félix Alcan, Paris, 1916.
- A Survey of Libraries in the United States, Conducted by
the American library association, 4 volume, Chica-
go 1927.

- Lemaitre Henri, La lecture publique, Libr. E. Dros, Paris, 1931.
 Oehler Dr. Richard, Zukunftsbauten Wissenschaftlicher Bibliotheken, iz časopisa Zeitschrift für Bücherfreunde, Heft 4/5, Verl. E. A. Seemann, Leipzig 1930.

Уређење јавних библиотека

- Hofmann Walter, Die Praxis der Volksbücherei, Verl. Quelle & Meyer, Leipzig 1926.
 Otlet P. & Wouters L., Manuel de la bibliothèque publique, 3 édition, Izd. D. Van Keerförgen & fils, Bruxelles.
 Brown J. D., Manual of Library economy (Berwick Sayers), London 1931.
 A. manual of modern method, Edit. T. and A. Constable Ltd., Edinburg.
 Harriet Catherine Long, Country Library Service, American Library Association, Chicago 1925.
 Хавкина Л. Б., Руководство дља небољших и средњих библиотек, Государственоје издатељство, Москва 1930.
 Doubleday W. E., A primer of Librarianship, George Allen & Unwin Ltd., London, 1931.
 W. C. Berwick Sayers, An introduction to Library classification, Grafton & Co., London 1929.
 Wieser Dr. Max, Der Volksbüchereibau, Verlag „Bücherei und Bildungspflege, Stettin 1930.

Приватне библиотеке

- Langlois Marcel, Comment ranger une Bibliothèque privée, 3 édition, Action Sociale de la Femme, Paris.
 Henriot Emile, L'Art de Former une Bibliothèque, Libr. Delagrave, Paris 1928.

Сеоке и радничке библиотеке

- Schriewer Dr. Franz, Die Dorfbücherei, Verl. „Bücherei und Bildungspflege“, Stettin 1926.
 Enquette sur l'utilisation des bibliothèques populaires pour les loisirs ouvriers, Rapport de l'Institut international

de Cooperation intellectuelle au Bureau international du travail, provisoire.

Постанак и уређење дечјих библиотека

- Rees Gwendolen, Libraries for Children, Grafton & Co., London 1924.
 Engl Dr. Hans, Die Kinderlesehalle, Verl. von Ernst Reinhardt, München 1932.
 Mühlenfeld Johanna, Kinderlesehallen, Verl. „Bücherei und Bildungspflege“, Stettin 1928.

Постанак и развој дечје књижевности

- Marie-Thérèse Latzarus, La littérature enfantine en France dans la seconde moitié du XIX siècle, Edit. les presses universitaires de France, Paris 1924.
 Littérature enfantine et collaboration internationale, Edit. Bureau international d'éducation, Genève 1929.
 Zannoni Ugo, La moderna letteratura per l'infanzia e la giovinezza, Licinio Cappelli edit., Bologna 1925.
 Giacobbe Olindo, Letteratura infantile, G. B. Paravia & C., Torino.
 Walter Taylor Field, A Guide to Literature for Children, Ginn and Company, Boston 1928.
 Charles Madison Curry and Erle Elswort Clippinger, Children's literature, Rand Mc Nally & Company, Chicago 1930.
 Emelyn E. Gardner and Eloise Ramsey, A Handbook of Children's literature, Scott, Foresman and Company, Chicago 1927.
 Bertha E. Manosy and Elinor Whitney, Realms of Gold in Children's books, Doubleday, Doran & Company, New York 1930.
 Frances Jenkins Olcott, The Children's Reading, Houghton Mifflin Company, Boston 1927.
 Köster Herm., Geschichte der deutschen Jugendliteratur. 4 Auflage, Verl. von Georg Westermann, Braunschweig, 1927.

- Thailhofer Dr. Franz Xaver, Die Jugendlektüre. Zweite Auflage, Verl. von Ferdinand Schöningh, Paderborn 1925.
- Rederburg Andreas, Jugendlektüre. Verl. der Universitätsbuchhandlung Franz Soppentrath, Münster 1917.
- Wolgast Heinrich, Vom Kinderbuch, Verl. B. Teubner, Leipzig 1905.
- Dost Georg prof., Jugend und Buch. Verl. von Teubner, Leipzig. 1929.
- Schulrat Joseph Antz, Führung der Jugend zum Schrifttum, Verl. von Ferdinand Schöningh. Paderborn 1927.
- Материјали по историји руској детској литератури, 1 и 2 књига. Изд. Института методов внешколној работи, Москва, 1927.
- Дечја и омладинска књига. Изд. Женског покрета уз помоћ и сарадњу Подмлазка Црвеног крста, Београд, 1933.
- Królinski Kazimierz, Polska literatura dla dzieci i młodzieży, Nak. Wiśniewskiego, Lwow 1927.
- O. Pospíšil V. Suk. Dětská literatura česká, Satni nakladatelství, Praha 1924.
- Димитров П., Нашата детска литература, Хемус, А. Д., Софија 1927.

Активне форме рада у јавној библиотеци

- Katherine Dunlap Cather, Educating by Story-Telling, George G. Harrap & Co. LTD, London, 1926.
- Sara Cone Bryant, Comment raconter des histoires a nos enfants, 2 séries Edit. Fernand Nathan, Paris 1928 et 1929.

Библиотекари јавних библиотека и библиотекарска удружења

- Hofmann Hans, Der Volksbibliothekar, Verlag von Quelle & Meyer, Leipzig, 1927.
- P. Otlet & L. Wouters, Manuel de la Bibliothèque publique, 3 édition, Edit. D. Van Keerförgen & fils, Bruxelles.
- Actes du comité international des bibliothèques, Berne 1932., Martinus Nijhoff, La Haye.

Штампа и библиографија

- Groth Hugo, Die Zeitung — Ein System der Zeitungskunde, Bensheimer, Berlin 1928.
- Arundell Esdaile, A. Student's manuel of Bibliography, George Allen & Unwin LTD, London, 1931.
- Др. Јован Скерлић, Историјски преглед српске штампе 1791—1911. Изд. Државне штампарије Краљ. Србије, Београд, 1911.
- Стојановић Љуб., Каталог рукописа и старих штампаних књига, Изд. Државне штампарије, Београд, 1901.
- Југословенска штампа — Реферати и библиографија, — Изд. Српског новинарског удружења, Београд, 1911.

Општа дела

- Народна енциклопедија српско-хрватско-словеначка, Ст. Станојевић.
- Encyclopaedia Britannica, XIV

ГЛАВНЕ ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ:

Страна 20 ред 3 оздо место *стбљике* треба *стабљике*.

Страна 23 ред 2, 16, 17 оздо, страна 24 ред 4 озго место *стилум* треба *стилус*.

Страна 37 ред 16 оздо место *Петраки* треба *Петрарке*.

Страна 39 ред 8 озго место *приоду* треба *периоду*.

Страна 42 ред 5 озго место *врмена* треба *времена*.

Страна 92 ред 12 озго место *ајбољи* треба *најбољи*.

Страна 126 ред 12 озго место *оснивајући* треба *оснивајући*.

Страна 136 ред 7 оздо место *који* треба *које*.

Страна 141 ред 8 озго место *индустриа* треба *индустрија*.

Страна 147 ред 2 оздо место *аи* треба *ои*.

Страна 163 ред 12 озго место *то куражно и храбро* треба *то храбро*.

Страна 168 ред 5 озго место *и одгоју* треба *и образовању*.

Страна 176 ред 2 оздо место *преводе* треба *преводне*.

Страна 179 ред 5 оздо место *да* треба *да у*.

Страна 188 ред 2 оздо место *Хеиди* треба *Хајиди*; ред 7 оздо место *Метрлинк* треба *Метерлинк*.

Страна 190 ред 2 озго место *драматском* треба *драмском*.

Страна 197 ред 3 озго место *литералног* треба *литерарног*.

Страна 204 ред 14 озго место *1932* треба *1931*.

Страна 213 ред 8 оздо место *Дијурна* треба *Диурна*.

Страна 214 ред 2 озго место *21.170*, треба *2.160*.

Страна 215 ред 8 оздо место *Њуј* треба *Њус*.

Страна 236 ред 14 оздо место *истицале* треба *истинцали*.

САДРЖАЈ

О култури књиге и библиотеке... Др. Владимир Дворниковић	3
Предговор	9
I Постанак и развој првих књига и најстаријих библиотека	11
II Развој књига и библиотека у средњем веку. — Од сеобе народа до хуманизма и ренесансе . .	26
III Стање библиотека од хуманизма и ренесансе до Француске револуције	34
IV Модерни библиотекарски покрет нарочито по- гледом на јавне библиотеке	60
V Јавне библиотеке и њихово уређење	71
VI Јавне библиотеке за раднике и сеоске библио- теке	99
VII Приватне библиотеке у општем библиотекар- ском покрету	111
VIII Постанак и уређење дечјих библиотека	121
IX Постанак и развој дечје књижевности	146
X Приповедачки часови и други облици активног рада у јавним дечјим библиотекама	177
XI Библиотекари јавних библиотека и библиотекар- ска удружења	193
XII Значај дневне штампе у животу савременог чо- века. — Библиографија	208
XIII Поговор — Из наше праксе	222
Литература	238
Главне штампарске грешке	243

5

ПРЕГЛЕД ДОПУЊЕНИХ НАСЛОВА У ДИГИТАЛНОЈ БИБЛИОТЕЦИ

1. СПОМЕНИЦА УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ БИЉЕЖНИКА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Сплит: Трговачка тискара, 1935.
2. НАСРТАЈ НА СРПСКУ ПРАВОСЛАВНУ ЦРКВУ
Атанасије М. Поповић
Београд: „Планета”, 1940.
3. ИЗМЕНА ПРОПИСА ГРАЂАНСКОГ ПАРНИЧНОГ
ПОСТУПКА О ПРЕСУДИ УСЛЕД ИЗОСТАНКА И
ПРОПУШТАЊА
Др Видан О. Благојевић
Београд: „Привредник”, 1937.
4. УСМЕНОСТ У ГРАЂАНСКОМ ПАРНИЧНОМ ПОСТУПКУ
Др Јован Савковић
Београд: „Привредник”, 1935.
5. СРБИЈА И МЕЂУНАРОДНИ ПОЛОЖАЈ ЂЕРДАПА
ОД ПАРИСКОГ КОНГРЕСА ДО СВЕТСКОГ РАТА
Др Милош М. Радојковић
Београд: „Привредник”, 1935.
6. УРЕДБА О УРЕЂЕЊУ ПОЗАДИНЕ И
ПОЗАДИНСКЕ СЛУЖБЕ
Београд: Министарство Војске и Морнарице, 1935.
7. ПО ТРАГУ: ПРИПОВЕТКЕ
В. Живојиновић
Београд: Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, 1935.
8. ФИНАНСИЈСКИ ЗАКОН ЗА 1936–37 ГОДИНУ
Београд: Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, 1936.
9. СПОМЕНИЦА СКУПШТИНЕ УДРУЖЕЊА СУДИЈА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ ОДРЖАНЕ 9 ЈУНА 1935
У БЕОГРАДУ
Београд: Штампарија Ж. Маџаревић, 1935.

10. СТЕЧАЈНИ ЗАКОН ЗА КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ
Београд: Издавачка књижарница Геце Кона, 1932.
11. УВОД У ЕКОНОМСКУ ПОЛИТИКУ
Др Мијо Мирковић
Београд: Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, 1930.
12. УРЕДБА О СУДУ ДОБРИХ ЉУДИ
Београд: Издавачка књижарница Геце Кона, 1933.
13. УПУТСТВА ЗА ПОСЛОВАЊЕ СА ПОШТАНСКОМ
ШТЕДИОНИЦОМ КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1933.
14. ЛИЧНО БРАЧНО ПРАВО ПО СРПСКОМ ГРАЂАНСКОМ
ЗАКОНИКУ
Живојин М. Перих
Београд: Издавачко и књижарско предузеће Геца Кон, 1934.
15. ЗАКОН О ДРУШТВУ ЦРВЕНОГ КРСТА
КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ
Београд: Министарство Војске и Морнарице, 1933.
16. УПУТ ЗА ИЗРАДУ СКЛОНИШТА ОД НЕПРИЈАТЕЉСКОГ
ДЕЈСТВА ИЗ ВАЗДУХА
Београд: Министарство Војске и Морнарице, 1933.
17. УПУТСТВА ЗА ИЗВРШЕЊЕ БУЏЕТА РАСХОДА
И ПРИХОДА ЗА 1933/34 ГОДИНУ
Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1933.
18. РЕФОРМА ПРОПИСА ГРАЂАНСКОГ ПАРНИЧНОГ ПОСТУПКА
О ПРЕСУДИ УСЛЕД ИЗОСТАНКА И ПРОПУШТАЊА
Др Јован Савковић
Београд: „Привредник”, 1937.
19. НЕКОЛИКЕ ПРИМЕДБЕ НА ПРЕДОСНОВУ ГРАЂАНСКОГ
ЗАКОНИКА ЗА КРАЉЕВИНУ ЈУГОСЛАВИЈУ
Сава М. Шапчанин
Београд: „Напредак”, 1937.

20. НАЧЕЛО СЛОБОДНОГ СУДИЈСКОГ УВЕРЕЊА
У КРИВИЧНИМ ПАРНИЦАМА:
ИНТЕРЕСАНТНА РАСПРАВА КРИВИЦЕ ЈОВИЦЕ
МИЛЕНКОВИЋА, ДИПЛОМИРАНОГ ПРАВНИКА И
ДОКТОРАНДА ПРАВА У ПАРИЗУ, ОПТУЖЕНОГ ЗБОГ
НЕХАТНОГ УБИСТВА
Врање: „Нови свет”, 1934.
21. ПРАВИЛНИК О УРЕЂЕЊУ БИБЛИОТЕКЕ
МИНИСТАРСТВА ИНОСТРАНИХ ПОСЛОВА
Београд: Државна штампарија Краљевине Југославије, 1932.

6

ПРЕГЛЕД НОВИХ КЊИГА

1. ТИ АМО
Хане Ештавик
Београд: Areté, 2025.
2. ПАРИСКИ РОМАН
Рут Рајшл
Београд: Лагуна, 2025.
3. ПОСЛЕДЊИ ПРОБЛЕМ
Артуро Перес-Реверте
Београд: Лагуна, 2025.
4. ПОШТАРКА
Франческа Ђаноне
Београд: Лагуна, 2025.
5. ПУТОВАЊЕ ЧОВЕЧАНСТВА:
ПОРЕКЛО БОГАТСТВА И НЕЈЕДНАКОСТИ
Одед Галор
Београд: Лагуна, 2022.
6. ДРУГИ
Небојша Табачки
Београд: Ренде, 2025.
7. БИПОЛАРНИ ПОРЕМЕЋАЈ: КАКО ПРЕПОЗНАТИ И ЛЕЧИТИ
БИПОЛАРНИ ПОРЕМЕЋАЈ И ЖИВЕТИ С ЊИМ?
Франсис Марк Мондимор
Нови Сад: Психополис институт, 2025.
8. САМАЦ У ДУШИ:
СЛОБОДА И РАДОСТ САМАЧКОГ ЖИВОТА
Бела Депауло
Нови Сад: Психополис институт, 2025.
9. ПРОЗА И ДРАМЕ
Душан Васиљев
Кикинда: Партизанска књига, 2024.

10. ОЧЕКУЈУЋИ ОДГОВОР
Бојана Каравидић
Кикинда: Партизанска књига, 2024.
11. ЧОВЕК ОД СТАКЛА
Андеш де ла Моте
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
12. ЦРНА ПТИЦА
Тим Вивер
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
13. ДОБАР ЖИВОТ
Роберт Волдингер
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
14. БИБЛИОТЕКА ЦЕНЗОРА КЊИГА
Бутејна Ел-Иса
Београд: Лагуна, 2025.
15. БОЉЕ НЕГО НА ФИЛМУ
Лин Пејнтер
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
16. САМУРАЈ ИЗ АФРИКЕ
Крејг Шрив
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
17. ЗАГОНЕТКА У КУТИЈИ
Данијела Трусони
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
18. БУДИ ВОДА, ПРИЈАТЕЉУ МОЈ:
БРУС ЛИ И ЊЕГОВА ФИЛОЗОФИЈА
Шенон Ли
Београд: Вулкан издаваштво, 2022.

19. ПРОНАЋИ ЋУ КЉУЧ
Алекс Андорил
Београд: Вулкан издаваштво, 2025.
20. ПАВИЉОН ПТИЦА
Клелија Ренучи
Београд: Лагуна, 2024.
21. ОСТАЛИ
К. В. Еверет
Београд: Лагуна, 2025.
22. ЦРНА ЈЕДРА И ДРУГЕ ЗАБОРАВЉЕНЕ ПРИЧЕ
Веселин Марковић
Београд: Архипелаг, 2024.
23. ОСЛОБОЂЕНИ БОЛА:
ОТКРИЈТЕ МОЋ СВОГ ТЕЛА ДА ПРЕВЛАДА ФИЗИЧКИ БОЛ
Питер Левин; Меги Филиппс
Београд: Areté, 2024.
24. ОДРАСЛЕ ЖРТВЕ ЕМОЦИОНАЛНО НАСИЛНИХ РОДИТЕЉА:
КАКО ДА СЕ ИСЦЕЛИТЕ, НЕГУЈЕТЕ ЕМОЦИОНАЛНУ
РЕЗИЛИЈЕНТНОСТ И ИЗГРАДИТЕ ЖИВОТ И ЉУБАВ КАКВЕ
ЗАСЛУЖУЈЕТЕ
Шери Кембел
Београд: Areté, 2025.
25. НАЈКРАЋА ИСТОРИЈА КИНЕ
Линда Џејвин
Београд: Лагуна, 2025.

ПРЕПОРУЧУЈЕМО

1. Огњен Прибићевић: **ДРУГАЧИЈИ СВЕТ: ТРАМП, БРЕГЗИТ И РАТ У УКРАЈИНИ** / Београд: Клио; Институт друштвених наука, 2024.

Преузето са сајта:

https://clio.rs/proizvodi/agora/drugaciji-svet-tramp-bregzit-i-rat-u-ukrajini_294551

Ослањајући се на своје научно и дипломатско искуство, Огњен Прибићевић у *Другачијем свету* анализира комплексне кризе и сукобе чији је коначни исход у овом тренутку тешко предвидети и догађаје који су посредно или непосредно довели до њих.

Свет се суочава са три нивоа кризе. Урушавају се досадашњи међународни поредак, институције и, што је најзначајније, људски капитал. Ова три нивоа кризе озбиљно доводе у питање могућност човечанства да настави да функционише по досадашњим правилима и намећу питање шта можемо да учинимо да избегнемо све дубље и дубље кризе, укључујући и оне са потенцијално катастрофалним исходима.

Огњен Прибићевић је научни саветник у Институту друштвених наука у Београду. Научноистраживачким радом се бавио на универзитетима и институтима у Оксфорду, Питсбургу и Бечу. Објавио је преко 60 научних радова у националним и иностраним научним часописима, зборницима и књигама у Србији и иностранству (САД, Велика Британија, Швајцарска, Аустрија, Немачка, Норвешка, Чешка Република, Бугарска, Мађарска и Пољска), као и две монографије.

Био је помоћник министра спољних послова и амбасадор Србије у Немачкој и Великој Британији. Прибићевић се бави међународним односима, спољном политиком Сједињених Америчких Држава, односима САД и Русије, политичким кретањима у Европској унији, као и односима Европске уније и Србије.

2. Сара Харт: **БИЛО ЈЕДНОМ У ЗЕМЉИ БРОЈЕВА: ЧУДЕСНЕ ВЕЗЕ ИЗМЕЂУ МАТЕМАТИКЕ И КЊИЖЕВНОСТИ** / Београд: Дерета, 2024.

Преузето са сајта:

<https://www.dereta.rs/p/13976/Bilo-jednom-u-zemlji-brojeva-cudesne-veze-izmedju-matematike-i-knjizevnosti>

Често размишљамо о математици и књижевности као о потпуним супротностима. Али шта ако су, уместо тога, оне суштински повезане? У свом проицљивом и забавном дебију чувена британска професорка Сара Харт приказује нам безбројне везе између математике и књижевности и како разумевање тих релација може да унапреди наше уживање у обе дисциплине.

На пример, да ли сте знали да *Моби Дик* обилује математичким метафорама? Да је Џорџ Елиот целог живота показивала занимање за математику? Да *Гуливерова путовања*, *Тристрам Шенди*, као и многи други класици, крију запањујуће богатство и ширину референци – књижевних, културних и да – математичких. Лав Толстој пише о рачуну, Џејмс Џојс о геометрији, а математичари се појављују у делима најразличитијих аутора, попут Артура Конана Дојла и Чимааманде Нгози Адичи.

Од сонета, преко бајки, до експерименталне француске књижевности, професорка Харт показује како су математика и књижевност комплементарни делови исте потраге, схватања људског живота и нашег места у универзуму.

Разумевање математичких референци додатно ће обогатити ваше уживање у великој књижевности и пружити вам потпуно нову перспективу на неке драге књиге, као и на њихове ауторе.

„Широког опсега... Харт води читаоце на фасцинантну туру по свету бројева, проналазећи везе између математике и књижевности... Њена проза је јасна, директна и шаљива... Уопштено речено, сјајно штиво.”

The Washington Post

„Професорка Харт бави се овим питањима са строгошћу математичара – и духовитошћу и креативношћу писца.”

The Economist

„Убедљиво... Детаљно и забавно... Књига *Било једном у земљи бројева* дозвољава себи тренутке лакомислености и привлачна је, прожета љубављу према добром писању, као и доброј математици. Можда би је тако требало читати – као омаж обома.”

New Scientist

„Забавно... Свеже... Харт је у најбољој позицији да разматра однос између математике и проучавања књижевности.”

The New York Times Book Review

„Обиље ентузијазма за математику (и живот уопште) сија кроз др Харт.”

The New York Times

Сара Харт (1975) британска је математичарка, која се образовала на Оксфорду и у Манчестеру. Од 2013. до 2022. радила је као професорка на Биркбенку, на Универзитету у Лондону. Чланица је Лондонског математичког друштва, а 2020. именована је за тридесет трећег Грешам професора геометрије и постала прва жена на том положају од његовог увођења 1597. године. Такође, од 2020. до 2023. године била је и председница Британског друштва за историју математике.

Професорка Харт је страствена у популаризацији ове науке, а њена јавна предавања веома су посећена. Занима се за шири културни контекст математике, њене односе са уметношћу и креативношћу, што је и тема њеног дела *Било једном у земљи бројева: чудесне везе између математике и књижевности* објављеног 2023. године.

3. Карл Уве Кнаусгор: **ЈУТАРЊА ЗВЕЗДА** / Beograd: Booka, 2023.

Преузето са сајта:

<https://booka.rs/knjige/savremena-knjizevnost/jutarnja-zvezda/>

Врућа је августовска ноћ, професор књижевности Арне и уметница Туве бораве с децом на југу Норвешке, свештеница Катрине враћа се кући и преиспитује свој брак, медицинска сестра Турид налази се у ноћној смени у психијатријској болници док се њен неверни супруг, новинар Јустејн, опија. А онда се на небу појављује пламтећа звезда.

Феномен чије порекло нико не уме да објасни праћен је библијским знамењима, халуцинацијама и све необичнијим догађајима: стотине краба преплављује пут, људи за које се зна да су мртви накратко ходају међу живима, непознате животиње грлено се оглашавају у близини кућа, читав метал бенд бива брутално убијен у сатанистичком ритуалу – а ипак, за ликове у књизи, свакодневни живот мора да се настави. Духовно изгладнели, застрашујуће осетљиви, мучно неуспешни, они покушавају да преузму контролу над својим животом, свако на другачији начин реагујући на појаву јутарње звезде.

Мрачан, напет и ђаволски добар роман зачињен филозофско-егзистенцијалистичким примесама.

Карл Уве Кнаусгор (Karl Ove Knausgard) рођен је 1968. у Ослу, а одрастао је на Трумеји и у Кристијансанду. Као деветнаестогодишњак похађа Академију за уметничко писање у Хордаланду. У Бергену је студирао историју уметности и књижевност. У периоду 1999–2002. ради као уредник часописа *Vagant*, у којем, поред осталог, пише есеје о Прусту и ДеЛилу.

Кнаусгор је 1998. године дебитовао романом *Ute av verden*, постигао велики успех и постао први дебитант који је добио престижну награду норвешке критике „Kritikerprisen”. Његов следећи роман *En tid for alt* излази 2004, и номинован је за неколико награда, између осталих и „IMPAC Dublin Literary Award”.

Шестотомни аутобиографски роман *Min kamp* (Моја борба) излази у периоду 2009–2011, постиже велики успех у Скандинавији и свету, добија неколико награда и номинација.

Збирку есеја *Själena Amerika* објављује 2013. године. Током 2015. и 2016. године излазе четири књиге есеја, *Om høsten*, *Om vinteren*, *Om våren*, *Om sommeren*, у форми писама које отац пише својој ћерки чије рођење ишчекује. *Треће царство* (2022) трећи је део новог Кнауслоровог серијала који почиње *Јутарњом звездом* (2020).

4. Жан-Луј Сијани: **ОДИСЕЈ И МИ** / Београд: Публик практикум; Хармонија, 2025.

Преузето са сајта:

<https://publikpraktikum.rs/proizvod/2028/odisej-i-mi>

Завист изазива труљење у људском срцу и заслепљује разум. Које је моје место у свету? Неизвесно време у којем живимо даје овом питању акутну димензију. Одисејево духовно путовање одражава наше.

Да је људски идентитет лутање, *Одисеја* нас подучава готово три хиљаде година пре него што смо почели да постављамо питања на индивидуалном и колективном нивоу. У данашњем времену многобројних криза, Жан-Луј Сијани сматрао је неопходним да се врати на полазну тачку свих наших питања и то, како сам каже, „не да бисмо обузети носталгијом покушали да реконструишемо изгубљени модел већ да бисмо идентификовали шта су све разлози нашег тренутног лутања”.

Као оригинални модел западног типа личности, Одисеј сажима склоности и тензије које су обележје наших актуелних догађања. Његово путовање, стално осујећивано и изнова покретано, са својим трагањима и искушењима подсећа на наше данас. У свом поновном читању *Одисеје* аутор је желео да прати јунаково духовно путовање као одраз нашег, стварајући тако својеврсни путоказ ка стицању луцидности.

5. Хелга Флатланд: **МОДЕРНА ПОРОДИЦА** / Београд: Геопоетика издаваштво, 2024.

Преузето са сајта:

<https://laguna.rs/proizvodi/knjige/istarsko-zlato/>

Награда норвешких књижара и више од 100.000 продатих примерака!

Након четрдесет година брака, у својим седамдесетим, Турил и Свере одлучују да се разведу. Њихово троје одрасле деце – Лив, Елен и Хакон – суочавају се са за њих шокантном одлуком својих родитеља, која покреће лавину потиснутих осећања, питања лојалности, погрешних претпоставки и наратива које су годинама градили о својој породици, а то утиче не само на њихове међусобне односе већ одјекује и у домовима које су сами створили.

Из различите перспективе троје деце Хелга Флатланд из поглавља у поглавље бриљантно портретише савремене породичне динамике, емотивне дистанце и међугенерациске тензије. Модерна породица је дирљива истинита књига о љубави, разочарању и покушају да се изнова повежемо – са собом и са другима. У времену када су традиционалне породичне улоге све флуидније, а емоционалне везе сложеније него икад овај роман отвара простор за разумевање и препознавање.

Хелга Флатланд једна је од најцењенијих савремених норвешких списатељица, позната по свом суптилном, емпатичном и психолошки прецизном приповедању.

„Има нечег бергмановског у овом приказу сасвим обичне породице који задире дубоко и кида срце.”

Adresseavisen

„Драма свакодневног живота, динамика односа и развод који потпуно ремети породичну равнотежу, описани су нежно, сликовито и аутентично.”

Fædrelandsvennen

ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА

**ЛИСТА НАЈЧИТАНИЈИХ КЊИГА У БИБЛИОТЕЦИ УПРАВЕ
ЗА ЈУЛ 2026. ГОДИНЕ**

1. МАЛА ИТАЛИЈАНКА
Лусинда Рајли
Београд: Лагуна, 2022.
2. ЖИВОТ ЈЕ РОМАН
Гијом Мусо
Београд: Вулкан издаваштво, 2020.
3. ОТАЦ
Бојан Љубеновић
Београд: Лагуна, 2025.
4. ВЕЧНИ ЦВЕТ
Лејла Ибрахим
Београд: Лагуна, 2025.
5. ДНЕВНИК ЈЕДНЕ КУРТИЗАНЕ
Кијоко Мурата
Београд: Лагуна, 2025.
6. ЛОТОСОВЕ ЦИПЕЛЕ
Џејн Јанг
Београд: Лагуна, 2025.
7. МОЈИ ДРУГОВИ
Хишам Матар
Београд: Лагуна, 2025.
8. КАО БИСЕР У ОКЕАНУ
Сара Ларк
Београд: Лагуна, 2025.
9. ДОРЋОЛСКИ РЕКВИЈЕМ
Дејан Стојиљковић
Београд: Лагуна, 2025.
10. НАКОН БОГА, АМЕРИКА
Румена Бужаровска
Beograd: Booka, 2025.

РЕДАКЦИЈА

Главни и одговорни уредник: Јелена Катана, начелник Одељења
jelena.katana@uzzpro.gov.rs

Технички уредник: Јелена Васиљевић

Сарадници: Смиљана Павков
Лепосава Милановић
Гордан Горуновић
Дејан Станојловић
Радмила Тубин Михајловић
Оливера Кнежевић
Светлана Вулић

Лектура: Јелена Васиљевић
Коректура: Иван Комаров

Компјутерска обрада:

Одељење за информационо-документационе и библиотечке послове

Техничка подршка:

Радинка Мићовић

ШТАМПА:

УПРАВА ЗА ЗАЈЕДНИЧКЕ ПОСЛОВЕ РЕПУБЛИЧКИХ ОРГАНА
Београд, Немањина 22–26